

ကညီဂျော်ဝီခွဲးယာ်ကရုာ်
မၤနီၣ်မၤပာ်တၢ်မၤဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးပုၤဂျော်ဝီခွဲးယာ်လၢကီၢ်ပယီၤခိၣ်ဒုသဝီပုၤ

‘လုၤတက့ၤန့ၣ်လီၤတလၢဟီၣ်ခိၣ်ကဝီၤအံၤ တဂ့ၤ’

သုးဖီၣ်စုကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဟံးဆူၣ်န့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဝီၤလၢကီၢ်ပယီၤ
မုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး

လါမးရှး ၂၀၁၉ နံၣ်

တၢ်ကတိၤလၢညါ

ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်ပၤဖျါဝဲလၢ “တဘျီလၢလၢဖဲယလဲၤလၢယကျိးန့ၣ်, ယထံၣ်ကီၢ်ပယီၤသုးဟံးလီၤယၢ်တၢ်ပနီၣ်လၢ ယကျိးပုၤလၢအအိၣ်ကွဲးလီၤအသးလၢ “သုးဟီၣ်ခိၣ် ! လုၤတက့ၤန့ၣ်လီၤတလၢတဂ့ၢ်”. အဝဲတဲဝဲလၢ “တၢ်အံၤမၤဘၣ်ဒိယသးဒိၣ်မး. ယအိၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ပျံၤသးဖုးအပူၤမ့ၢ်လၢယဘၣ်ယိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသုးကဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ပၤကွဲးယဟီၣ်ခိၣ်လီၤထူလီၤယိၣ်ဘၣ်ဖုး. ပတၢ်ဖိးတၢ်မၤခဲလၢကကဲထီၣ်တၢ်ကလိကလိ. ပကလုၢ်အိၣ်ပနီၣ်ခိၣ်သးသမူအဂီၢ် ပဒီးသန့ၤထီၣ်ပသးထဲလၢပတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါအလီၢ်အယိၣ်ပကဘၣ်နးဘၣ်ဖျိၣ်လီၤ.”

တၢ်သဘံၣ်သဘၣ်လၢအန့ၣ်ယံာ်လၢအိၣ်အံၤ နးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိယဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် ဒီးတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢအအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤကလုာ်န့ၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဟီၣ်ကဝီၤအိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အဖိခိၣ် ကီၢ်ပယီၤသုးဒီးကလုာ်န့ၣ်သုးဖိၣ်စုကဝဲၤခဲဖုလၢကအိၣ်ဒီးအမူအဒါန့ၣ်လီၤ. လၢကီၢ်ပယီၤပူၤထံဖိကီၢ်ဖိ (၇၀) မျးကယၤ ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢ တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါလၢတၢ်လုၢ်အိၣ် နီၢ်ခိၣ်သးသမူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိၣ် လၢကလုာ်န့ၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိၣ်သးသမူအဂီၢ် တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ခိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်တခါလၢအပိာ်ထွဲထီၣ်အခဲ လၢအကဲထီၣ်အသးပုၤတဝၢကလုာ်န့ၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်တၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အိၣ်လၢ သုးဖိၣ်စုကဝဲၤဒီးပုၤနီၢ်တဂၤပၤခိပနံာ်သ့ၣ်တဖၣ် ခဲလၢခဲဆ့အိၣ်ပုၤအုကၢ်လဲၣ်န့ၣ်တၢ်ထီၣ်ဒုးလီၤတၢ်အဘၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်သန့ၤကတၢ်ဆိမိၣ်တယၢ် လၢကအိၣ်အအုကၢ်လၢအကွၢ်ညါန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၁၆ နံၣ်အတီၢ်ပူၤ the Upper House’s Farmers Affairs Committee တဲဝဲလၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ခဲလၢကအိၣ်ဝဲခဲကကွၢ် (၂၀,၀၀၀,၀၀၀) အုကၢ်ဆူအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကထီၣ်ဒုးကွၢ်ကီၢ်ပယီၤသုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဆဲးအါလဲၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်ညီဘၣ် မ့ၢ်လၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အါဂၤပျံၤဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဟံးဖျါထီၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အဂ့ၢ်န့ၣ် ပုၤလၢဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တဖၣ် ကမၤအါအီၤတမံၤမံၤအယိၣ်န့ၣ်လီၤ.

၂၀၁၅ နံၣ်တၢ်မၤထံကီၢ်ဒီးဘၣ်တၢ်ပတုာ်တၢ်ခးဝံၤအလီၢ်ခဲ တၢ်လီၢ်လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤအိၣ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်အိၣ်သးဟဲဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးက့ၤကယီၤကယီၤလံအယိၣ် လီၢ်ကဝီၤပုၤတဝၢဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဆိကမိၣ်မ့ၢ်လၢဝဲလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အိၣ်လၢပုၤဖိၣ်စုကဝဲၤလၢအပူၤကွဲးသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကဟ့ၣ်ကဒါက့ၤအီၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့ၤကတၢ်သ့ၣ်တၢ်မ့ၢ်လၢတကဲထီၣ်အသးဘၣ်. ဖဲ (NLD) န့ၢ်ဘၣ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤလၢကပၤထံအိၣ်ကီၢ် ဖဲ ၂၀၁၆ နံၣ်အခါအဝဲဒုးအိၣ်ထီၣ် (Central Reinvestigation Committee for Confiscated Farmlands and Other Lands) ကမံးတံာ်တဖၣ် ဒီးဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါလီၤဝဲလၢ ယုၤလၢအတီၢ်ပူၤအဝဲသ့ၣ်ကဘျီကွဲးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢ အကဲထီၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပၣ်တံာ်ကရၢမ့ၢ်ဟံးဖျါထီၣ်ဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ်ဘျီကွဲးလံဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအကထီၣ်သန့ၤကတၢ်ဂ့ၢ်အိၣ်ဒီးဝဲ အါန့ၢ်ဒီးအကထီၣ်တဖၣ်လၢတၢ်တဘျီကွဲးအိၣ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယုၤလံ ၂၀၁၈နံၣ်, ကီၢ်ပယီၤသုးခိၣ်ဒိၣ်စိစိာ်မ့ (ဇော်မင်း) တဲဝဲလၢ “တသ့ဖဲအသ့ကီၢ်ပယီၤသုးတဖၣ်ဟ့ၣ်လီၤက့ၤကမျၢၢ်အဟီၣ်ခိၣ် အုကၢ်အါမးလံ” သန့ၤက့ၤပုၤသဝီဖိလၢအထူစံာ်လိာ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ် ဆဲးတူၢ်ဘၣ်ဒီးတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တကးဘၣ် လီၢ်ကဝီၤပုၤတဝၢလၢအကထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးဒၣ်လၢ တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအပူၤ ဒီဖျိလၢသုးဖိၣ်စုကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဆိလီၤအသးဘူးဒီးအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဆိးလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သုးဖိၣ်စုကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်လိးဆၢက့ၤတၢ်တမံၤမံၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲတၢ်ပနီၣ်အရ့ဒိၣ်မးတခါလၢအဟံးဖျါထီၣ် တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မုာ်တၢ်န့ၣ်, တၢ်တီတၢ်တြၢ်ဒီးတၢ်မၤယုၤမၤဖိးက့ၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ကဲထီၣ်သးလၢကီၢ်ပယီၤပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့ၤက့ တၢ်တမၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤတၢ်န့ၢ်ပၤဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ခွဲးယၢ်လၢကလုာ်န့ၣ်ဖိတဖၣ် အိၣ်တၢ်ဆိးတၢ်လီၢ်ဘၣ်အမဲာ်ညါ, ထံကီၢ်ပဒိၣ်ပပုၤအါလီၤတူၢ်လိာ်ဝဲကီၢ်ပယီၤပၣ်လံၣ်မၣ်ပဒိၣ်အတၢ်ဘျီဘၣ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်သဲစးလၢအမ့ၢ်-တၢ်ပၤဆုၤဟီၣ်ခိၣ်လီၤပျီ, လီၤဟိဒီးသဘျုးသဲစးတၢ်ဘျု (Vacant, Fallow, and Virgin Lands Management Law) န့ၢ်ဘၣ်တၢ်အါလီၤတူၢ်လိာ်ဝဲလံအယိၣ် သဲစးအံၤ

ဟံးန့ၣ်ကွံာ်ပုၤထူစံာ်မၤဝဲၤဖိအဟီၣ်ခိၣ်အ့ၣ်ကၢၢ် လၢအကကွံာ်သ့ဝဲမ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်သ့ထဲ လၢထူသန့တၢ်န့ၣ်ပၤဟီၣ်ခိၣ်က ပံာ်ကျိၤကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကစီၣ်အဖုၣ်တဘျီအံၤ ဟံးဖျါထီၣ်တၢ်ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါ ကီၢ်ပယီၤသးတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်လၢအကထီၣ် သးလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အဆိကတၢ်မ့ၢ် တၢ်မၤတၢ်ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ယး ကီၢ်ပယီၤဟီၣ် ခိၣ်ကပံာ်ခွဲးယၢ်အသဲစးတကီၢ်အံၤ မ့ၢ်အမ့ၢ်ဖဲယဲၤတၢ်လၢအတြီယာ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်လၢတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်က ပံာ်ကစီၣ်ဒီမဲၤတမ့ၢ်အဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဝဲတခီၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ခံတပတီၢ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ကယုထံၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ယးတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အရှၢ်အသဲးသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဟဲခီဖျါအသးလၢ တၢ်ဂ့ၢ် ၂၆ ခါ လၢဘၣ်တၢ်မၤနီၣ်မၤယါအီၤလၢ KHRG န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကမ့ၢ်တၢ်ကယုထံၣ်သ့ၣ်ညါလီၤလီၤဆီဆီဘၣ်ယး တၢ်မၤဘၣ်ဒီပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ဒီဘၣ်ထံး ပိာ်ထွဲထီၣ်အသးလၢလီၢ်ကဝီၤပုၤတဝါဒီးပုၤဘၣ်ယုၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်တဖၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲခီဖျါတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အယီ န့ၣ်လီၤ. လၢခံကတၢ်တၢ်ကစီၣ်ဖုၣ်ဝဲအံၤ ကဟံးဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ် (၄) ခါလၢအဟံးဖျါထီၣ် ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ် တဖၣ်အကလုာ် ဒီးဟံးဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်လၢ အမၤဘၣ်ဒီလီၢ်ကဝီၤကလုာ်ဒူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် လီၤ.

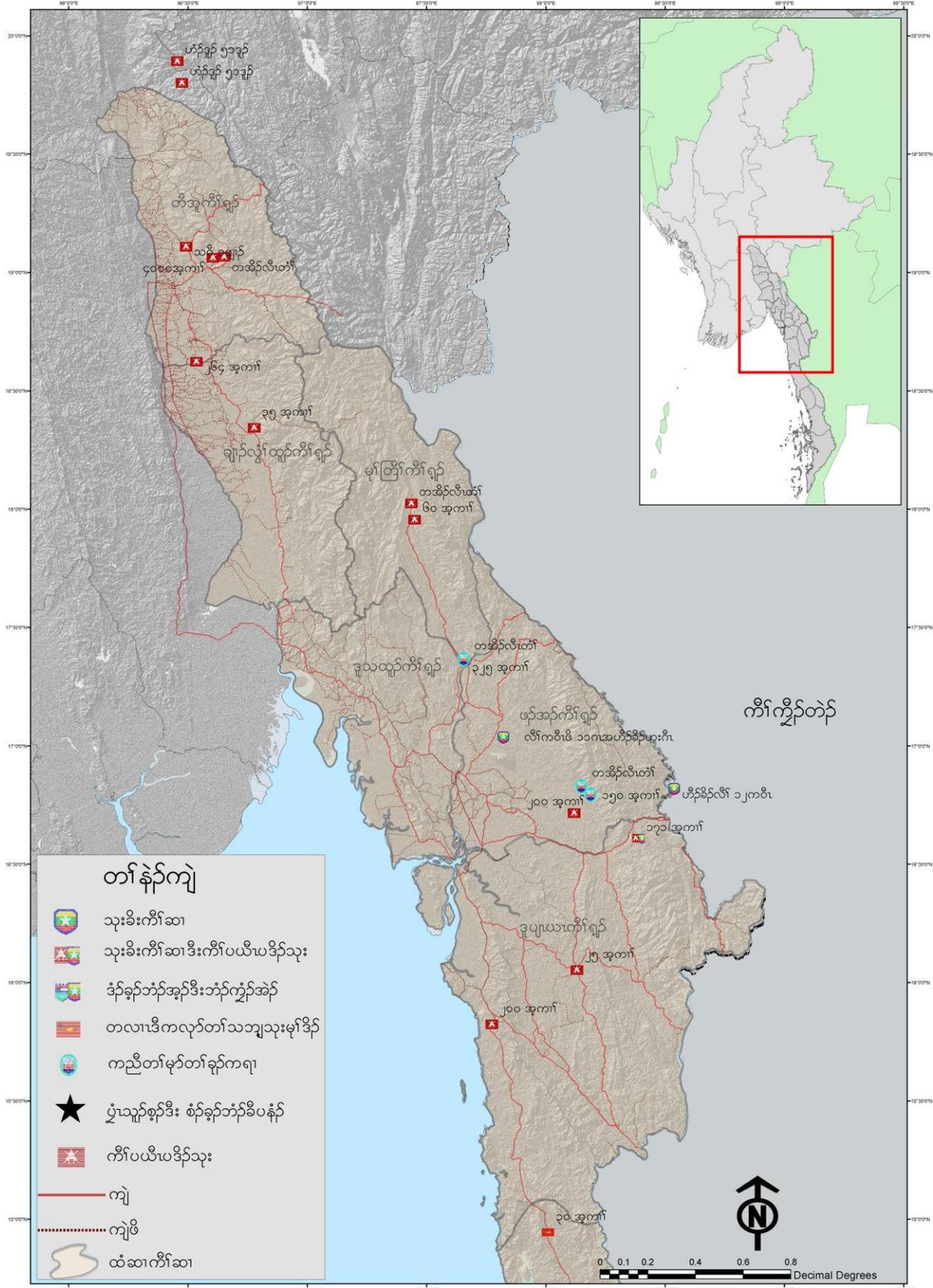
တၢ်မၤအကျိၤအကျဲပိညါ

လၢတၢ်ကစီၣ်အဖုၣ်တဘျီအံၤအပူၤ ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်ကရုၢ်ဟံးဖျါဝဲ သးတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အံၤအခိပညီမ့ၢ်ဝဲ သးဖိၣ်စုကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢ လီၢ်ကဝီၤပုၤတဝါမ့ၢ်တမ့ၢ်ကမ့ၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်ပၤဝဲ ဒ်လုလုာ်ထူသန့ အကျဲအသိးန့ၣ်လီၤ. လုလုာ်ထူသန့တၢ်န့ၣ်ပၤဟီၣ်ခိၣ်အကျဲလၢလီၢ်ကဝီၤဖိသ့ဝဲအံၤန့ၣ် တဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢဟီၣ် ခိၣ်ကစၢ်တဂၤန့ၣ်အိၣ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်လံာ်အုၣ်သးမ့ၢ်ဂ့ၢ်တအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်ဘၣ်လီၤ. တၢ်အခိပညီအံၤတၢ်ဟ့ၣ်အီၤအတကီၢ် လဲၢ်မး မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကဆိမိၣ်ကွံာ်ထံနီၤဖးဝဲ လုလုာ်ထူသန့တၢ်န့ၣ်ပၤဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အံၤ မ့ၢ်သန့ဖးဒိၣ်တခါလၢကီၢ်ပ ယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤအဂ့ၢ် ဒီးမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ယး တၢ်ဘၣ်ဒီဘၣ်ထံးလၢထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ် ဘၣ်သကၢ်ဝဲ ခီဖျါသးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်အဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အယီန့ၣ်လီၤ. KHRG ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကစီၣ်အါမးဘၣ်ယး ပုၤ သးဖိတဖၣ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ကမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ် ဒီးတၢ်အံၤဟံးပနီၣ်ဝဲအခိပညီဒ်အမ့ၢ် သးတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ် ခီဖျါလၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အါဒ်တၢ်တက့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤပျံၤမၤဖးအီၤလၢသးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် လီၤ.

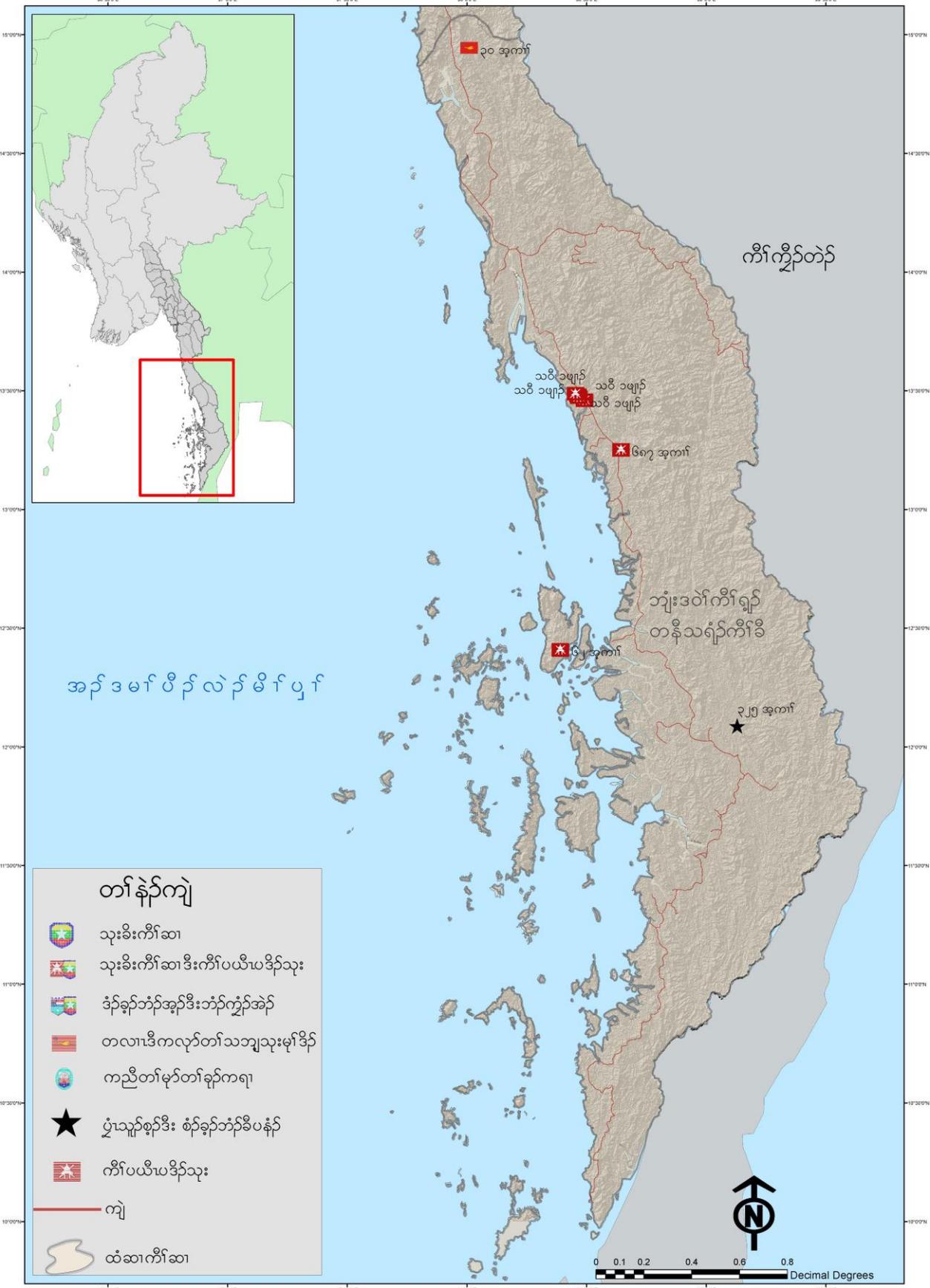
KHRG သိၣ်လိလီၢ်ကဝီၤပုၤတဝါသ့ၣ်တဖၣ်လၢကမၤနီၣ်မၤယါပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်တၢ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤ မ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးန့ၣ်လီၤ. ဝဲ ၂၀၁၇ နံၣ်ဒီး ၂၀၁၈ နံၣ်အတီၢ်ပူၤ KHRG ဒီးန့ၣ်ဘၣ် လံာ်တၢ်ကစီၣ် ၉၀ ဘၣ် ဘၣ် ယးသးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကစီၣ်ဖုၣ်တဘျီအံၤ ဝဲထံနီၤဖးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ လံာ်တၢ်ကစီၣ်လၢ တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကစီၣ်လၢတၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဟံးဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်ကထီၣ်သး ၂၆ ခါဘၣ်ယးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်လၢတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်န့ၣ်အီၤလၢ သးဖိၣ်စုကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ကွဲးဖျါအီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်ကထီၣ်အသးသက့ၤဆးဒး လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးဒီးဘၣ်ဘၣ် ဆၣ်တၢ်အံၤတမ့ၢ်တၢ်ဟံးဖျါအလၢအပုၤဘၣ်ယး သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်အတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ် ကပံာ်ခဲလၢာ်လၢလီၢ် ကဝီၤပူၤန့ၣ်ဘၣ်. တၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤဒီးကွဲးဖျါထီၣ်အီၤလၢတၢ်ကစီၣ်အဖုၣ်ဝဲအံၤန့ၣ် ဟံးယုာ်ဒီးတၢ်ကထီၣ်သးလၢ အပူၤကွံာ်ယံာ်လံတဖၣ်ဒီးတၢ်ကထီၣ်သးလၢအသီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကထီၣ်သးလၢအပူၤကွံာ်ယံာ်ကတၢ်မ့ၢ်ဝဲဝဲ ၁၉၅၄ နံၣ်ဒီးအလီၢ်ခံကတၢ်မ့ၢ်ဝဲဝဲ ၂၀၁၈ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢတၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်က ထီၣ်သးနီၢ်ကီၢ်ဒီး ထံဖိကီၢ်ဖိလၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ပျံၤတၢ်ဖးလၢကဟံး ဖျါထီၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်ဂ့ၢ်, တကးဘၣ်ဝဲတၢ်မၤထံကီၢ်ဒီးဘၣ်တၢ်ပတုာ်တၢ်ခး NCA ဝဲၤအလီၢ်ခံ တၢ်အိၣ်သးဟဲဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤတဆံးတက့ၢ်ဒ်လဲာ်အဝဲသ့ၣ် ဟံးဖျါထီၣ်တဘျီဘၣ်အိၣ်ဒီးဝဲန့ၣ်လီၤ.

သုးဖိာ်စုကဝဲး ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟိာ်ခိာ်ကပံာ်လၢ ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး

သုးဖိပ်စုကဝဲၤ ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟိၣ်ခိၣ်ကပံာ်လၢ ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး

သဲစးအဂ္ဂါအကျို

တၢ်ပၤဆှၢဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်လၢကီၢ်အယီၤပူၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ပံးအိၤဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢ လၢအအိၣ်အါန့ၢ်ဒီးအခါ (၇၀) ဒီးမ့ၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢဘၣ်ဘျၢဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်တၢ်သီတနီၤ ဘၣ်တၢ်ပံးန့ၢ်က့ၤအိၤလၢအဲကလံးဟဲမၤ လၢအိၣ်ကီၢ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်တၢ်သီအဆၢ ဖိ ၃၇ လၢအအိၣ်လၢ ၂၀၀၈ တၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်အပူၤအိၣ်ကွဲး လီၤအသးလၢ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၢ်ပၤဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ် ဒီးဟီၣ်လၢတၢ်ထူးတၢ်တီၤသ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢန့ၣ်လီၤ. တၢ် သိၣ်တၢ်သီဝဲန့ၣ်ဟ်ဖျါထီၣ်ကဒီးဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တြး “ ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢထံဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်န့ၢ်ပၤ နီၢ်တၢ်တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်ခွဲးယၢ် ” ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢ သဲစးတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ ဟီၣ်ခိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ် တအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်ကန့ၢ်ပၤဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ထံကီၢ်ခိၣ်န့ၣ် သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကဖံးအိၣ်မၤအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ် ဒီးသူၤစူးကါဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

“(၁၈၉၄) တၢ်မၤန့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ” (The 1894 Land Acquisition Act) အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလံာ်တ ကွီၣ်န့ၣ် ကဲထီၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲလၢထံဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကမၤန့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လံာ်အုၣ်သးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နဲလဲၣ်ဂ့ၢ်နဲလဲၣ်ဂ့ၢ် (LAA) န့ၣ်မၤစၢၤဝဲပဒိၣ်ပပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကက့ၤရဲၣ်ကျဲၤဟ်လီၤက့ၤ ကမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်အကျိၤအကျဲ သ့ၣ်တဖၣ်သ့ဝဲလၢကျဲအကလုာ်ကလုာ် လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်အတကွီၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အနီၢ်နီၢ်တခီ သဲစးတကွီၢ်ဝဲအံၤဟ့ၣ်တၢ်ပျဲဆူကီၢ်ပယီၤသး လၢအပၤဆှၢတၢ်ဒီးသဒၢကိတိာ်ဝဲကျိၤ (Ministry of Defense), ထံ လီၤကီၢ်ပူၤဒီးထံဆၢကီၢ်ဆၢဝဲကျိၤ (Home Affairs and Border) သ့ၣ်တဖၣ်လၢကဆဲးပံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ် လၢတၢ်တတိတလီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တယံာ်တမိာ်ဒီးဘၣ်အဆၢကတီၢ် တၢ်ဘျီဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤ (LAA) အံၤကီၢ်ပယီၤဘျီခိၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ထံၣ်စိဝဲ လၢကဟ်ပနီၣ်ဝဲ (LAA) နဲဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျါတၢ်သ့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ခွဲးယၢ်ပတီၢ်အသိးန့ၣ်လီၤ. နဲလဲၣ်ဂ့ၢ်နဲလဲၣ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ပယီၤ လီၤခါၣ်သးမ့ၢ်ကျိၤဝဲကျဲၤကွဲးမုၢ်ဒါကရၢ ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးပဒိၣ်ပပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကတဲသကိးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဆိ ဟီၣ်ခိၣ် ခွဲးယၢ်သဲစးတၢ်ဘျၢလၢအအိၣ်ဒီး တၢ်ဟ်ပနီၣ်ဒီးဒီးသဒၢပုၤထူလံၤဖိအတၢ်န့ၢ်ပၤဘၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ကျိၤကျဲဝံၤမးဆှၢ ထီၣ်ဟ်ပနီၣ် (LAA) လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘျီပတီၢ် ခိဖျါလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ တၢ်ဟ်ပနီၣ်ဒီးဒီးသဒၢပုၤ ထူလံၤဖိတၢ်န့ၢ်ပၤဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်အကျိၤအကျဲမ့ၢ်တၢ်လၢအရဲဒိၣ်ဝဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ထံကီၢ်လၢတဟ်ကဲ ပုၤထူလံၤဖိအတၢ်န့ၢ်ပၤဘၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်အကျိၤအကျဲ

ဖဲလၢမးရး ၂၀၁၂ နံၣ်, ကီၢ်ခိၣ်သ့စ့ပၤတၢ်အဆၢကတီၢ်အဝဲအၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်သဲစးတၢ်ဘျၢခံခါလၢ “Transnational Institute” ဟ်ပနီၣ်ဝဲလၢအမ့ၢ် - တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် သဲစးတကွီၢ်လၢ တၢ်ပံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်က မၤမ့ၢ်ကျိၤဝဲကျဲၤလၢအအိၣ်အမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စံာ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်ဘျၢ ဒီးတၢ်ပၤဆှၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤဖျါ, လီၤဟံးဒီးသဘျၢ, တၢ်သိၣ်တၢ်သီ Vacant, Fallow and Virgin Lands Management Law လၢအတြီတၢ်ယၢ် ပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢကမၤန့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လံာ်အုၣ်သးတဖၣ်ဒီးအိးထီၣ်ကျဲလၢပဒိၣ်ပပုၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢကက့ၤရဲၣ် ကျဲၤဟ်လီၤ က့ၤဟီၣ်ခိၣ်လီၤတခါလၢလၢတၢ်န့ၢ်ပၤဘၣ်လံးဒီးသူၤတၢ်လံးအိၤ ဘၣ်ဆၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လံာ်အုၣ်သးတအိၣ်ဒီး ဝဲတဖၣ်ဆူပုၤအသိတၢ်ဂၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤကီၢ်ထီၣ်ဒီးမၤဘၣ်အိၣ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢအကဲ ထီၣ်လံးသးလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ် - ဒီးတၢ်အံၤကဲထီၣ်က့ၤတၢ်တဘၣ်တဘၢလၢ တၢ်န့ၢ်ပၤဟီၣ်ခိၣ် ကပံၣ်အဂီၢ်ဒီးကဲထီၣ်ကျဲတဘၣ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ပံးန့ၢ်ဆူၣ် ပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ် လၢအကဲထီၣ်ခိဖျါ သးဖိၣ်စုကဝဲတဖၣ်အတၢ်မၤဒီး အဝဲသ့ၣ်ဟ်ပနီၣ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအဖိသဲစးဘၣ်တဖၣ် နဲအမ့ၢ်တၢ်ဖိးသဲးစးအ ယိန့ၣ်လီၤ.

၂၀၁၅ နှင့် တ်မလံကီဒီဘွဲ့တပ်တော်တစ်ခုအဆာဖိ ၉ ဟ်ဖျါထီဉ်ဝဲလကီပယီသုးဒီးကလုာ်နုာ်သုးဖီဉ် စုကဝဲသုဉ်တဖဉ်ကြားဟးဆုးတံးဟံးနုာ်ဆုဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်လၢ ပုၤထံဖိကီဖိသုဉ်တဖဉ်အိဉ်န့ဉ်လီၤ. အဝဲသုဉ်ကြား ဟးဆုးစုာ်ကီတံးဟံးနုာ်ဆုဉ် တ်စုလီာ်ခိဉ်ခိဉ်, တ်မာဆုဉ် မ့တမ့ာ်တ်အဂုၤအဂၤသုဉ်တဖဉ် လၢထံဖိကီဖိသုဉ်တဖဉ် အအိဉ်ဘဉ်န့ဉ်လီၤ. နီလဲဉ်ဂုၤနီလဲဉ်ဂုၤလၢ (KHRG) တ်မာနီဉ်မၤသါအပူၤ တ်ဟံးနုာ်ဆုဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်သါခါ လၢကီပယီပဒိဉ်သုး မ့တမ့ာ် အသုးခိးကီဆၢတဖဉ်လုာ်သုဉ်ခါပတဲာ်ဝဲတဖဉ်န့ဉ် ကဲထီဉ်အသးဖဲတံးမၤ (NCA) ဝံၤအလီၤခံ ဒီးတံးအံၤမ့ာ်တံးဂုၤကီလၢအဆဲးကဲထီဉ်အသးဒီးန့ဉ်လီၤ.

လိာ်ဘဉ်ထံကီဒီဘွဲ့ဟီဉ်ခိဉ်သဲစးတံးဘျါလၢအလီၤတံးလီၤဆဲး

ဖဲလါယနုၤအါရံၤ ၂၀၁၆ နှံဉ်ကီခိဉ်သုစုၤပၤတံးအဆၢကတီၢ် အဝဲအါဉ်လီၤတူၢ်လိာ်ဝဲ တံးသုထံကီဟီဉ်ခိဉ်တံးသိဉ် တံးသိတံးဘျါလၢအတမ့ာ်တံးအါဉ်လီၤတူၢ်လိာ်ဝဲတံးသိတံးသိအသိး (Non-binding National Land Use Policy) လၢလီၤကဝီထံလီၤကီပုၤဒီးထံဂုၤကီဂၤပုၤသုပုၤဘဉ်တဖဉ် ကွဲးဒုးအိဉ်ထီဉ်သကိးဝဲန့ဉ်လီၤ. လၢတံးသိဉ် တံးသိလၢကီပယီပုၤခဲလၢာ်အကျါ (NLUP) အံၤတံးဟ်ပနီဉ်အီၤလၢ အမ့ာ်တံးသိဉ်တံးသိတခါလၢအဂုၤလၢ ကီပ ယီပုၤထံဖိကီဖိသုဉ်တဖဉ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. တံးသိဉ်တံးသိဝဲအံၤ အတံးပညိဉ်အိဉ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်လၢအဟ်ယုာ်ဒီး တံးကဟ်ပနီဉ်, ဒီးသဒၢပုၤထူလံၤဖိတံးဟ်ပဘဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ခွဲးယာ် ဒီးမ့ာ်ကျါကျဲလၢတံးကမၤန့ဉ်ဘဉ် ထံဖိကီဖိလံာ်အုဉ် သးဒီး တံးဟ့ဉ်လီၤကွဲးဟီဉ်ခိဉ်သုဉ်တဖဉ်လၢအတအိဉ်ဒီးတံးကွဲးမဲာ်တံးဒီး ဖဲတံးဒုးအိဉ်ထီဉ် ထံကီဟီဉ်ခိဉ်သဲစး တံးဘျါသုဉ်တဖဉ်အခါ ကအိဉ်ဒီးဝဲဒီးလီၤကဝီဖိတံးဟ်ယုာ်မၤသကိးတံးအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. NLUP တဲဖျါထီဉ်ဝဲလၢပုၤ ထူလံၤဖိတံးဟ်ပဘဉ်ဟီဉ်ခိဉ်အကျါအကျဲန့ဉ် တံးကဘဉ်ဟ်ပနီဉ်အီၤလၢ NLL (အဆၢဖိ ၆၄) အပူၤ ဒီးတံးဝဲအံၤ ကြားပဉ်ယုာ်ဒီး တံးရဲဉ်ကျဲနီၤဖးကွဲးဟီဉ်ခိဉ်ကလုာ်သုဉ်တဖဉ်အပတီၢ်, တံးဟ်ပနီဉ်ဟီဉ်ခိဉ်လၢအပူၤကွဲး, ဒီးတံး ကဘဉ်ဟ်ပနီဉ်ပုၤထူလံၤဖိတံးဟ်ပဘဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ခွဲးယာ်ဒီးအမ့ာ် တံးဖဲအိဉ်ခုးမၤအိဉ်စံာ်လၢတံးဖဲအိဉ်မၤအိဉ်လီၤ, သုဉ်ပုၤ အိဉ်တံးအလီၤ, ဟီဉ်ခိဉ်လီၤပျီ, လီၤဟံးဒီးသဘျုသုဉ်တဖဉ် (အဆၢဖိ ၇၀) အိဉ်အလီၤန့ဉ်လီၤ. NLL အဆၢဖိ ၇၄ ဟ်ပနီဉ်စုာ်ကီဝဲလၢ တံးကဘဉ်ရဲဉ်ကျဲကတီၢ်န့ဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်တံးလီၤတံးကျဲဒီးတံးအိဉ်ဆိးလီၤလၢပုၤပုၤ လၢက လုာ်နုာ်ထံဖိကီဖိလၢ အဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်ဒီးတံးစုလီာ်ခိဉ်ခိဉ်လီၤမၤခိဖျါတံးဟံးနုာ်ဆုဉ်ကွဲးအဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်န့ဉ်လီၤ. တံး ကဘဉ်ရဲဉ်ကျဲဒီးဟ့ဉ်ဟီဉ်ခိဉ်လီၤကျဲသုဉ်တဖဉ်ဒီးဟီဉ်ခိဉ်ဒီဘွဲ့ တံးဟ်ပနီဉ်ကျဲသန့ဒီး ပုၤဟီဉ်ခိဉ်ဖိခွဲးယာ်အကျဲ အိဉ်ဝဲန့ဉ်လီၤ.

နီလဲဉ်ဂုၤနီလဲဉ်ဂုၤ တံးမၤလိာ်ထီဉ်ကဲထီဉ် NLUP ဒီးတံးကဟ့ဉ်တံးအါဉ်လီၤတူၢ်လိာ်လၢ NLL အတံးဟူးတံးဂဲၤ သုဉ်တဖဉ်အံၤအိဉ်ပတုာ်ကွဲးအသးန့ဉ်လီၤ. ထံကီဒီဘွဲ့တံးသုဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်ကီဉ်ကးကရၢ (NLUC) လၢဘဉ်တံး ဒုးအိဉ်ထီဉ်အီၤလၢ NLUP အံၤအတံးပညိဉ်မ့ာ်ဒီးသိးကဟ်ဖိဉ်မၤသကိးဒုးအိဉ်ထီဉ် NLL သဲစးတံးဘျါပတြီၢ်န့ဉ် လီၤ. လၢတံးကဒုးအိဉ်ထီဉ် NLL သဲစးတံးဘျါအဂီၢ် အဝဲသုဉ်မၤဝဲတံးအိဉ်ဖိဉ်အဆိကတံးတဘျီ ဖဲလါအုၤဖျါ ၂၀၁၈ နှံဉ် ဖဲအဝဲသုဉ်ဒုးအိဉ်ထီဉ် NLUP ခံန့ဉ်ဝံၤအလီၤခံမးန့ဉ်လီၤ. ကီပယီပီၤရီၤစၢဖိဉ်ဝဲဒၤဒီးဟ်ဖျါထီဉ်ဝဲလၢ NLL သဲစးတံးဘျါန့ဉ်ဘဉ်တံးကွဲးပတြီၢ်အီၤဝံၤလဲန့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်သန့ကွဲး ဖဲတံးကွဲးပတြီၢ်အကတီၢ် ပုၤတဝၢ တံးကရၢကရီၤဟူးဂဲၤသုဉ်တဖဉ်တပဉ်ယုာ်ဘဉ်ဒီးတကးဒီးဘဉ်အမဲာ်ညါ တံးတမၤတံးထံဉ်လိာ်ဝဲသကိးဒီးအဝဲသုဉ် ဒီးဘဉ်အယီ ဖဲလါနီဉ်ဝဲဘဉ် ၂၀၁၈ နှံဉ်အဆၢကတီၢ် တံးဂုၤတံးကျဲသုဉ်တဖဉ်အံၤ တံးတဟ်ဖျါထီဉ်အီၤဒီးဘဉ်န့ဉ် လီၤ. ဖဲလါနီဉ်ဝဲဘဉ် ၂၀၁၈ နှံဉ်န့ဉ် ကီခိဉ်ခံဒီးပုၤပၤလီၤဆုဉ်နီၤ အူဟဲနရံၤဘဲဉ်တံၤစီၤ (U Henry Van Thio) တဲဖျါထီဉ်ဝဲလၢ တံးကမၤလိာ်ထီဉ်ဖးထီဉ် NLUP တံးသိဉ်တံးသိတံးဘျါ အတံးပညိဉ်တီၢ်ဟ်ခိဖျါတံးဟံးနုာ်တူၢ် လိာ် NLL သဲစးတံးဘျါအဂီၢ် မ့ာ်တခါလၢအကါဒီဉ်ခိဉ်မးလၢ တံးကဘဉ်မၤအီၤန့ဉ်လီၤ.

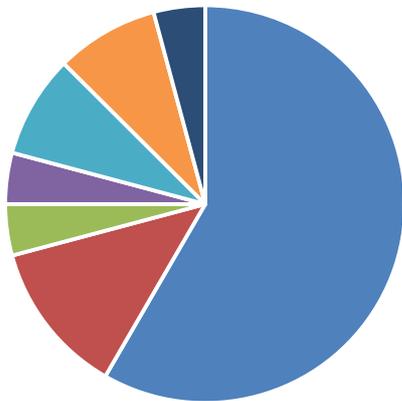
လၢတံးကဒီးသဒၢ ပုၤထူလံၤဖိတံးဟ်ပဘဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်ခွဲးယာ်လီၤတံးလီၤဆဲးအဂီၢ် မ့ာ်တံးအကါဒီဉ်လၢပဒိဉ်ပပုၤသုဉ် တဖဉ် ကစးထီဉ်ထီဉ်ဟီဉ်ခိဉ်တသ့ဖဲအသ့ ဒီးမၤသကိးတံးဒီး လီၤကဝီပုၤတဝၢတံးကရၢကရီၤသုဉ်တဖဉ် မ့ာ်ဒီးသိးက မၤချ့ထီဉ်တံးကွဲးပတြီၢ်ဟီဉ်ခိဉ်သဲစးတံးဘျါ ဒီးတံးကရၢလီၤဘဉ်သဲစးတံးဘျါလၢအဘဉ်လိာ်ဖိးမံဒီး NLUP တံး

သိပ်တိုက်သိတ်ဘျာနဲ့လီ၊ လီဆီဒ်တိုက်ခါဆူညါ NLL သဲစးတိုက်ဘျာအပူတိုက်ကြားမဆူညါထီဒီးမလီတိုက်တိုက်
 ဒုး အိပ်ထီတိုက်အကျါအကျါသ့တဖန် န်သိးပုလုလုတိုက်ဟံးန့ဆူညါဟီဒ်ခိန်ကပံင်သ့တဖန် ကဒီးန့ဘန်က့အ
 ဟီဒ်ခိန်လုတိုက်ဟံးန့ဆူညါအီတဖန်န့လီ၊ ဆါကတီခဲအံ ပမုာ်ကွါက့လုသဲစးတိုက်ဘျာအဖီခိန် တိုက်အဲအံက
 မုာ်တိုက်အဆိကတိုက်တခါလု တိုက်ကဒီသဒေပုထုလံဖိတိုက်န့သ့ဟီဒ်ခိန်ကပံင်ခွဲးယာ်လု ကလုာ်န့ပုတတဖီသ့တ
 ဖန်အဂီန့လီ၊

တိုက်ယုသ့ညါမလီဘန်ဃး သုးအတိုက်ဟံးန့ဆူညါဟီဒ်ခိန်လုကီပယီမုာ်ထီဒ်ကလံထံး

လုကီပယီမုာ်ထီဒ်ကလံထံးအပူ၊ သုးဖိန်စုကဲလုဘန်တိုက်ယါထီဒ်အီ၊ လုတိုက်ဖိလ်သ့တဖန်မုာ်ပုသ့
 တဖန်လုအဟံးန့ဆူညါဟီဒ်ခိန်ကပံင်အယီ အဲသ့အိန်ဒီးမုာ်လုတိုက်ကဲထီဒ်သးဝဲအံအဖီခိန်န့လီ၊ သုးဖိန်စု
 ကဲဒ်အမုာ် ကီပယီသုး၊ သုးခိးကီဆါ (BGF), ကညီတိုက်မုာ်တိုက်ခုန်ကိန်ကးကရါ (KNLA-PC), ကညီဘူး
 ဒးတိုက်လဲထီဒ်လဲထီဒ်သုးမုာ် (DKBA လီဖးကရါ) ဒီးတလုကလုာ်တိုက်ထုာ်ဖျဲးသုးမုာ်ဒိန် (MNLA)သ့တဖန်မုာ်
 ပုသ့တဖန်လုအပုာ်ယုာ်ပုဂီလုတိုက်ဟံးန့ဆူညါဟီဒ်ခိန်ကပံင်န့လီ၊ လုတိုက်ဂုာ်တနီအပူန့၊ ကီပယီသုးတ
 ဖန်ဘန်မလုသကိးတိုက်ဒီးပံင်သ့စုန် (မြည်သူ့စစ်), လုအမုာ်လီကဝီကီသုးတဖန်န့လီ၊ သုးဖိန်စုကဲလုအ
 ဟံးန့ဆူညါဟီဒ်ခိန်ကပံင်တဖန်အံအါတက့ မုာ်ပုဆဲးလီတုာ် စုမုာ်ကျါလု NCA အပူတဖန်န့လီ၊

ဟီဒ်ခိန်သ့တဖန်လု ဘန်တိုက်ဟံးန့ဆူညါအီလု
 သုးဖိန်စုကဲလုသ့တဖန်

- ကီပယီပဒိန်သုး
- ကီပယီပဒိန်သုးဒီးဘန်ကွန်အဲန်
- တလုကီကလုာ်တိုက်ထုာ်ဖျဲးသုးမုာ်ဒိန်
- ပံင်သ့စုန်ဒီးစံင်ခုန်ဘန် ဒီပနံင်
- ကညီတိုက်မုာ်တိုက်ခုန်ကရါ
- DKBA & BGF
- BGF

တၢ်ဟံးဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်- မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်ခိၣ်ထံးတခါလၢအဖူးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိ ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်

ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်ဂ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်ဟံးဖျါထီၣ်အိၣ်ဆူၣ် KHRG အအိၣ်တတ်ယၢ်ယၢ်န့ၣ် ပုၤလၢတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်ဟံးဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အံၤအိၣ်ယုၣ်ဒီး တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်လၢအကဲထီၣ်ညါန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံးယုၣ်ဒီးတၢ်နီၣ်ဆူၣ်ဖျါးကွံာ်, တၢ်မၤဟးဂီၤတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်, တၢ်တဲပျံၤတဲဖူးတၢ် ဒီးတၢ်မၤပျံၤဆိၣ်သနံးလီၤကဝီၤပုၤတဝၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကပံာ်တၢ်ကွံာ်အဟီၣ်ခိၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ, တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိး (လီၤဆိၣ်တၢ်ဖဲ KNLA-PC တၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ကွဲးဖျါအိၣ်) န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤသုးတၢ်သိၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်ဘျုးလၢအမ့ၢ် တၢ်ဆၢထၢၣ်လၢနီၢ်ကစၢ် “Self-reliance” န့ၣ်ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်လီၤကဝီၤသုးရှ့ၣ်တဖၣ်အသးလၢ ကဟံးဆူၣ်တၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢထံဖိကီၢ်ဖိအအိၣ်ဒ်သိးကမၤစၢၤလီၤက့ၤအသးဒဲၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဟံးယုၣ်ဒီး ကီၢ်ပယီၤသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဟံးဆူၣ်လီၤကဝီၤပုၤတဝၢ်ဟီၣ်ခိၣ် လၢအမၤအိၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကျိးကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၁၀ နံၣ် အဆၢကတီၢ်လီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢ တကီၢ်တဲၤသဝီ (မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရှ့ၣ်) ဟံးဖျါထီၣ်ဝဲဆူၣ် NLD ပဒိၣ်အအိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် ဟံးဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အါန့ၣ်ဒီး အအုကၢၢ်လၢအဆဲးလၢကမၤအိၣ်ဝဲဘုအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဂၤတဲၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤသုးတဖၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မၤပျံၤမၤဖူးဖဲအဝဲဟ့ၣ်ဟံးဆူၣ်လီၤကဝီၤသဝီဖိ သ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

“အဆိကတၢ် ဖဲကီၢ်ပယီၤသုးဟံးဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အခါအဝဲသ့ၣ်ဘိးဘၣ်ဂၤလီၤဝဲလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ပျံၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်တဟ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်ပကဟံးဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ.”

တၢ်ဂ့ၢ်လၢအကဲထီၣ်အသးလၢ ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရှ့ၣ်တခီ ဖဲ ၁၉၅၄နံၣ် အဆၢကတီၢ်ကီၢ်ပယီၤသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟံးဆူၣ်လီၤကဝီၤပုၤတဝၢ်ဖိဟီၣ်ခိၣ် (၂၆၄) အုကၢၢ် ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကမၤန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဟဲန့ၣ်ခိၣ်ဖိဒီးလဲလီၤဝဲဟီၣ်ခိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဟံးဆူၣ်န့ၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ဆူၣ်လီၤကဝီၤပုၤမၤမ့ၢ်ကျိၤဝဲကွံာ်သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. အနံၣ် ၇၀ ဝံၤအလီၤခံ, ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် ဆဲးဟူးဂဲၤမၤပျံၤမၤဖူးဒီးဒဲၣ်လီၤကဝီၤပုၤတဝၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တယံာ်ဒီးဘၣ်အဆၢကတီၢ်လီၤကဝီၤပုၤမၤအိၣ်စံာ်ဖိတဂၤ ဟံးဖျါထီၣ်ဝဲဒဲၣ်ဆူၣ် KHRG အအိၣ်လၢ-

“ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်တအဲၣ်ဒီးဟ့ၣ်က့ၤသဝီဖိဟီၣ်ခိၣ်ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တဟ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ပုၤလၢဘၣ်ယုၣ်မ့ၢ်ဟးဖျါဒိဖျိတၢ်ဟံးဆူၣ်ကွံာ်အဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တဟဲက့ၤအိၣ်လၢအသဝီဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တဲဝဲလၢ တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်အကစၢ်ဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဲပလီၢ် လီၤကဝီၤသဝီဖိတဖၣ်လၢသ့ၣ်ဟ့ၣ်သ့ၣ်ဒီးယိၣ်လၢသ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ပဒ့ၣ်အုၣ်ထီၣ်ကွံာ်အိၣ် ဒီးမၤလီၢ်ပျီၢ်ကွံာ်အိၣ်သ့ၣ်ကိးဆၢကတီၢ်ဒီးလီၤ.”

ဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်တနီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် မၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်ဆါကွံာ်အဟီၣ်ခိၣ် လၢအတကၢပုၤကၢကလံၤဒီးမၤစ့ၢ်ကိးအဝဲသ့ၣ်တူၢ်ယၢ်ကွံာ်အဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ဟံးဆူၣ်ကွံာ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ်ပုၤမၤအိၣ်ဝဲလၢအအိၣ်လၢ ဒဲၣ်ခံဟီၣ်ခိၣ်ကဝီၤ, ဘျုးဒဲၣ်ကီၢ်ရှ့ၣ်လၢတလၢကလုာ်န့ၣ်တၢ်ထူၣ်ဖျါးသုးမ့ၢ်ဒိၣ်အသုးတဖၣ်မၤပျံၤမၤဖူးအိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၀၈ နံၣ် အဆၢကတီၢ် MNLA ဟံးဆူၣ်ကွံာ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်လီၤကဝီၤပုၤမၤအိၣ်ဝဲလဲၤတဂၤအဟီၣ်ခိၣ် အအုကၢၢ် ၃၀ န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟံးဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဝံၤအလီၤခံ ဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်လဲၤမၤဒီးတၢ်လၢအကျိးပုၤ မ့ၢ်လၢအတအဲၣ်ဒီးတူၢ်ယၢ်ကွံာ်အဟီၣ်ခိၣ်ဘၣ်အယိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤဝဲဒ်န့ၣ်ထီၣ်အယိၣ် MNLA သုးဖိ ၆ ဂၤဟဲမၤပျံၤမၤဖူးအိၣ်ဒီးကျိၤတၢ်စုၤကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးမၤဆူၣ်အဟးထီၣ်ကွံာ်လၢအဟီၣ်ခိၣ်လီၤန့ၣ်လီၤ. လၢခံကတၢ် အဝဲဘၣ်တၢ်မၤဆူၣ်အိၣ်လၢ ကဆါကွံာ်အဟီၣ်ခိၣ်ဆူၣ် MNLA သုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်လၢအပူၤဘၣ်ဘၣ်ဖိန့ၣ်လီၤ.

ပိတ်မုတ်လအအိန်လအပူမနါကီဆန် လအဟိန်ခိန်ဘတ်တံးနံဆုန်ကွန်အီလအ ကီပယီသုးလအကမာဝဲမုန်ကျါ
ဝဲကွန်အအိန်အမုန်တဂဟ်ဖျါထီဝဲလအ - အဝဲဘတ်တံးမပျံမဖုးအီဒီးဘတ်တံးနီဆုန်ကွန်အီအဂုန်အံ -

“ဖဲလါမးရှး ၁၇ သီ ၂၀၁၇နံနံနီကီပယီသုးသုန်တဖန် ဟဲးကျးလီဝဲတံးပနီသုန်တဖန်လအပဟ်ဘိကပါ. တံးပ
နီအိန်ကွဲးလီအသးလအ သုကဲပုသုန်တဖန်လအလဲနီအိန်လအတံးလီလအပု တဟ့အခွဲးဒီးတဖိးသဲးစး. ဖဲလါ
မးရှး ၁၉သီ ၂၀၁၇နံနံနီကီပယီသုးရှင်ခိန်ကိးတံးအိန်ဖိန်ဒီးပု. ဖဲတံးအိန်ဖိန်ပုအဝဲတဲပုလအဟိန်ခိန်လအသု
အိန်နီ ကီပယီသုးသုန်တဖန်စးထီဝဲတံးနံဆုန်ကွန်ဝဲလအ ၂၀၁၀ နံနံလံ. အဝဲတဲပုဒီးနီဝဲ, အဝဲသုန်ကရါ
ထီဝဲပတံးလီတံးကျဲ ဒီးမအုန်ပဟးထီဝဲကွန်လအပဟ်ဘိခိန် ဖဲလါအုဖျိန် ၃၀သီ ၂၀၁၇နံနံနီလီ.”

တံးထံင်လီတံးပိန်တဲသကိးတံးအိန်ဖိန်လအတမုန်တတီ

လအတံးဂုတနီအဖိခိန် သုးဖိန်စုကဝဲသုန်တဖန် ဖဲအဝဲသုန်မတံးထံင်လီတံးပိန်သကိးတံးအိန်ဖိန်ဒီးလီကဝီ
ပုတဝါသုန်တဖန်အခါ အဝဲသုန်ပံးနံတံးစိတံးကမီလအလအပုလအတံးအိန်ဖိန်အပု ဒီးသုးအနုဆါအသိးနီ
လီ. လအဂုကိန်ကိတံးလီနီ BGF သုးဖိသုန်တဖန် မအုန်မပျံဝဲသဝီဖိသုန်တဖန်လအ ကဟ့လီကွန်အဟိန်
ခိန်လအတကပုကကလံဒီး စုအိန်လိးလအတံးကဟ့အီဘန်နီလီ. တံးဂုသုန်တဖန်မုန်တံးလအဘန်ထွဲ
လီအသးဒီးတရူးဝု (Chinatown) တံးတိန်ကျဲလအကတုထီဝဲတံးလဲဟးအိန်ကသုန်အလီ လအဘုးဒီးသုမုကျိ
လအအိန်လအယီကီဒီးကီပယီအဆါနီလီ. ပုလအဘုလီကျိစုလအတံးတိန်ကျဲအံမုဝဲ တရူးခီပနံလအ
မုန်ကွဲးလံယထကရု (Jilin Yatai Group) လအမတံးအါလီအီလီဒီး BGF သုးခိန်သုန်တဖန် လအကတု
ထီဝဲတံးသုန်ထီဝဲသုန်တဖန်အမု တံးသုန်ထီဝဲအအိန်အမုတဖန်, ပုတမုဟံ (Hotel), တံးဆါတံးပုကျး
လီခါသးဒီး တံးလီကွတကျိတံးစုအလီသုန်တဖန်လအလီကဝီဝဲနီအပုလီ.

လီကဝီပုမအီဝဲ (ပုမုဆုန်မုဂီ) တဂဟ်ဖျါထီဝဲဆု KHRG အအိန်လအအဝဲတအိန်ဒီးတံးခွဲးတံးယံလအ
ကတဲဖျါအတံးဘန်သးဆု BGF သုးဖိသုန်တဖန်ဒီးသိးကဒီးနီဘန် စုအိန်လိးလအကကိန်နီဘန်-

“ဖဲတံးထံင်လီတဲသကိးတံးအိန်ဖိန်ကတီ BGF သံကွန်ဟိန်ခိန်ကစါသုန်တဖန်လအ “ပုမဟ့သုစုအိန်လိးဟိန်
ခိန်တအုကါ ၅၀,၀၀၀ ဘးနီသုတုလီသုဒါ” ဖဲနုအခါပုတဲဆါဂုလီအီတဘုန်နီတဂါဘန်. အနီနီပု
ဟိန်ခိန်တအုကါနီပတုထီဝဲဟံကနီလွန်ဖျါညါ. စုအိန်လိးပုနုမတဲတဂါမးတုလီတသုဘန်, သုတုလီ
သုစုဒါ. အဝဲသုန်မဟ့ပုဟိန်ခိန်တအုကါစုအိန်လိး ၁၅၀,၀၀၀ ဘး ကမုတံးလီဆိကမိန်ပံးဒီး. ဘန်ဆန်အ
ဝဲတဟ့ပုပုနုဘန်. အဝဲသုန်တဲပုလအကဟ့ဝဲ ဟိန်ခိန်တအုကါ ၅၀,၀၀၀ဘး လအဟိန်ခိန်ကစါအအိန်.
ပတဲအါတံးဒီးအဝဲသုန်တဘုန်ဘန်အယိပဘန်တုလီကွန်ပဟိန်ခိန်နီလီ.”

လၢရှၢကိၣ်ကိၣ်ဝါၣ်န့ၣ် တၢ်တုၣ်ထီၣ်တရုးဝါၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဆဲးမၤအိၣ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤပုၤမၤအိၣ်စံၣ်မၤ အိၣ်ဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်သနံးမၤဆူၣ်အိၣ်လၢ BGF သးဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကဆါကွၢ်အဟီၣ်ခိၣ်လၢအတကၢကိၣ် ဇီးတၢ်ပုၤတၢ်ကလံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ - KHRG]

တၢ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးလၢအတကၢကိၣ်ဇီးတလၢတပုၤ

KHRG ဇီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကစီၣ်လၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အဟီၣ်ခိၣ် ၂၆ အ့ၣ်ကၢၢ်လၢတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်အိၣ်လၢသးသ့ၣ် တဖၣ် တၢ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးထဲဟီၣ်ခိၣ် ၂ အ့ၣ်ကၢၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်လၢအကဲထီၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ် အကျါတၢ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးလၢအလၢအပုၤဇီးကၢကိၣ်ဒ်တၢ်ဆါတၢ်ပုၤအသိး အဘူးအလဲအသိးတဖၣ်တအိၣ်ဝဲနီတ ခါဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိၣ်ဖိထၢဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ဆဲးကွၢ်ဆၢၣ်ခဲဘၣ်ဇီးတၢ်ဂ့ၢ်ကိၣ်အမ့ၢ် တၢ်ဟဲန့ၣ်အကျါ အကျါသ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်လၢဘၣ်ခိဖျါလၢတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ကွၢ်အဟီၣ်ခိၣ်အယိၣ်န့ၣ်လီၤ.

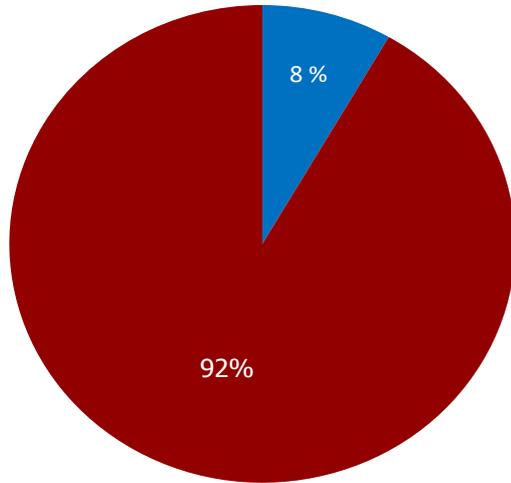
တၢ်ဂ့ၢ်ကဲထီၣ်သးလၢအဘူးဇီးန့ၣ်ပုၤဒီးတခါလၢ ပုၤမၤအိၣ်စံၣ်မၤအိၣ်စံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ကွၢ်အဝဲ သ့ၣ်တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အလီၤလၢ သဝီကရူၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဒီးဘၣ်ညါအပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဝဲအံၤအဖိခိၣ်သဝီလၢအအါ န့ၣ်ဒီး ၈ ဖျါဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲန့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်လၢတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်အိၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိၣ်သးသမ့ဇီး တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အကျါခိၣ်သ့ၣ်လၢလီၤကဝီၤဖိအဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တဟ့ၣ်ဆၢ ဇီးလိးက့ၤလီၤကဝီၤဖိအ ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်အပူၤတဖၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်တခါကီၢ်ပယီၤဒိၣ်တုၣ်ထီၣ်ဟံၣ်ယိၣ်တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ လၢအကံၢ်အစိတထီၣ်ဘးဘၣ် တဖၣ်လၢလီၤကဝီၤဖိဘၣ်သးလီၤသးကျဲတဖၣ်အဂီၢ်အယိၣ် ကဲထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိၣ်ဇီးတၢ်တလၢတပုၤလၢ လီၤကဝီၤဖိတဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.ပိၣ်မုၢ်လၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်အဟီၣ်ခိၣ်တဂၤတဲဖျါထီၣ်တၢ်အိၣ်သးလၢ-

“ ဟီၣ်ခိၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃးဇီးလီၤကဝီၤသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢစ့ၤသီၤကွီၣ်သၢဝဲၤကရူၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကီၢ်ပယီၤသးဟံး န့ၣ်ဆူၣ်ကွၢ်အဟီၣ်ခိၣ်ခဲလၢၣ် ဒ်သိးကတုၣ်ထီၣ်ဝဲသးဝဲၤဒီး တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်နီၤဟးထီၣ်ကွၢ် ဟံၣ်န့ၣ်လၢအအိၣ်ဖဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဆူတၢ်လီၤလၢအဂၤ. ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တုၣ်ထီၣ်န့ၣ်ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဟံၣ်ဆဲးဆဲး ဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢပုၤဘၣ်တၢ်နီၤဆူၣ်သးလီၤကျဲဘၣ်တၢ်တဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ်ဆၢၣ်ဟံၣ်ခိၣ်ဒုးတအိၣ်ဘၣ်. ဆိမိၣ်ကွၢ်မီၤဟံၣ် ခိၣ်လၢတအိၣ်ဇီးအခိၣ်ဒုးန့ၣ်ပုၤကအိၣ်လၢပုၤဒ်လဲၣ်. လၢန့ၣ်အဖိခိၣ်အဝဲသ့ၣ်တဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးလၢသဝီဖိလၢ အတူၢ် ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တုၣ်ထီၣ်န့ၣ်ထဲ ဟံၣ်ဖိဆဲးဆဲးသ့ၣ်တဖၣ်လၢဟံၣ်န့ၣ်တဖျါဘၣ်တဖျါအဂီၢ်လီၤ.”

တၢ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးက့ၤလၢအကံၢ်အစိတထီၣ်ဘးဇီး တၢ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်ဟံၣ်ယိၣ်လၢအအိၣ်တက့တခါတဖၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢအဘျါ ရှဲတၢ်ဂ့ၢ်ကိၣ်လၢလီၤကဝီၤဖိလၢအဟီၣ်ခိၣ်ဇီးတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်လီၤကျဲ လၢတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်. ကီၢ်ပယီၤသးတဖၣ်ဟံးန့ၣ်ကွၢ် လီၤကဝီၤသဝီဖိပိးဖျါအတၢ်ဟဲန့ၣ်အကျါအကျါခိၣ်သ့ၣ်လၢအမ့ၢ် တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ် လီၤကျဲတကးဒီးဘၣ်အဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ဇီးသ့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အံၤလၢတၢ်မၤန့ၣ်ကျိၣ်စ့အဂီၢ် ခိဖျါဒီးလဲလီၤဝဲဟီၣ် ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဆူလီၤကဝီၤဟံၣ်န့ၣ်ဖဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဇီးဒီးလဲလီၤဝဲ တအ့ၣ်ကၢၢ်န့ၣ် စုပယီၤ ၄၀,၀၀ ကးန့ၣ် လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးအံၤမ့ၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးအိၣ်လၢတၢ်ကဲထီၣ်သးတဖၣ်အကျါတခါလၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ.

သူးတံးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢတအိၣ်ဒီးတံးဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးလၢအကၢ
ကီၣ်ဒီးတလၢပဲၤ

■ တံးဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးလၢတကၢကီၣ်ဒီးတလၢပဲၤ ■ တံးတဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိး

တံးဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးပိၣ်ထွဲထီၣ်သးလၢလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တူၢ်က့ၤဝဲဖးယံၣ်ဖးထၢ

လၢအပူၤကွံၣ်အနီၣ်တဖၣ်အနီၣ် သူးဖိၣ်စုကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတအိၣ်ဒီးတံးသ့ၣ်ညါ
ဟံးကလီၢ်ကဝီၤထံးဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် တံးလုၢ်အိၣ်သးသမူလုလၢထူအနူအကျါအကျဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲ ၁၉၅၄ န့ၣ်န့ၣ်
ကီၢ်ပယီၤသူးသ့ၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ကွံၣ်ဝဲ လီၢ်ကဝီၤပုၤတဝၢသ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ် ၂၆၄ အူးကၢၢ်လၢလၢၢ်ဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ်,
ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရှၢၣ်အယိဟံၣ်န့ၣ်ယီထၢ ၅၀ ဖျၢၣ်ဘၣ်ယ့ၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိးဝဲန့ၣ်လီၤ. တံးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤမၤဘၣ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤ
ပုၤဖဲးအိၣ်ခူးမၤအိၣ်စံၣ်အဖိအလံၤသ့ၣ်တဖၣ်တံးအိၣ်မူ ခိဖျိလၢတံးဟဲန့ၣ်အကျါအကျဲ ဒီးတံးအိၣ်တံးအိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢ
အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟးဂီၤလီၢ်မၤကွံၣ်ဝဲအယိန့ၣ်လီၤ. ယုဆံဖိၣ်န့ၣ် (၆၀ န့ၣ်) ဝံၤအလီၢ်ခံ လီၢ်ကဝီၤပုၤတဝၢ
ဖိဖဲလၢၢ်ဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တံးဟ့ၣ်တံးပျဲလၢကက့ၤအိၣ်က့ၤဆိးက့ၤဆူအကစၢ်ဒဲးဝဲသဝီန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဂၤ
ဟံးဖျါထီၣ်တံးဂ့ၢ်ဘၣ်ပး ဟီၣ်ခိၣ်လၢအဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးလၢအပူၤတဝၢပူၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ -

“ခိဖျိလၢတံးအိၣ်မူတကၢၢ်တကျါ ဒီးတံးယ့ၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိးအိၣ်ထီၣ်တလီၢ်လီၢ်အယိ ပဖိပလံၤအါဂၤထီၣ်ကွံၣ်တသ့လၢ
ဘၣ်. တံးထီၣ်ဒူးပနူသဝီတဖၣ် ဒီးပဟံၣ်ပယီၤသ့ၣ်တဖၣ်တံးဒ့ၣ်အူကွံၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ. ပတံးလုၢ်အိၣ်သးသမူအကျါအ
ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်ဟးဂီၤလီၢ်မၤကွံၣ် ခိဖျိလၢပဘၣ်ဟံးတံးကွံၣ်ပစံၣ်လီၢ်ခူးလီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အယိ. ပဘၣ်ကွံၣ်ဆၢၣ်မဲၣ်စ့ၢ်ကီး
ဒီးတံးအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တံးဂ့ၢ်ကီၢ်ဖဲပယ့ၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိးအဆၢကတီၢ်. လၢတံးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအဖိခိၣ်ပတူၢ်ဘၣ်လၢ ကယံၣ်
မ့ၢ်တံးကီၢ်တံးခဲလၢအအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢဝဲအံၤပဘၣ်တူၢ်ဘၣ်ခဲလၢၢ်လီၤ.”

တံးဂ့ၢ်အဂၤလၢဘၣ်တံးမၤနီၣ်မၤယါအီၤလၢ KHRG ဟံးဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤသူးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ် ၂၆ အ့ကၢၢ်
လၢကူးအ့သဝီ ဒီးသ့ၣ်လၢတံးထီၣ်သူးတံးမၤလိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တံးတဂၤဟံးဖျါထီၣ်ဟံၣ်ဖိဖိတံးလုၢ်အိၣ်
သးသမူလၢအဘၣ်ကွံၣ်ဆၢၣ်မဲၣ်စ့ၢ်ခိဖျိတံးဟံးဆူၣ်အဟီၣ်ခိၣ်လၢ

“ယဖိအိၣ်သၢဂၤ. ခိဖျိလၢတံးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ကွံၣ်ယဟီၣ်ခိၣ်အယိ ယဘၣ်ဆါအိၣ်တံးအိၣ်တံးအိၣ်ဒီးတံးအဂၤၤအမ့ၢ် မိၣ်
ထူစံကရဲးလၢယကဒီးန့ၣ်ဘၣ်ကျိၣ်စ့တံးဟဲန့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ယဂ့ၢ်ကျဲးစးအဂၤကတၢၢ်ဒ်သိးယလဲၤခိဖျိတံးလုၢ်အိၣ်

သးသမူတတ်တတ်သွတ်တဖန်အင်္ဂါနဲ့လီ၊ ခီဖျိလၢယဖိမုတ်လဲၤမၤတၢ်လၢဘိကိးဝှံအယိ ပအိၣ်ဘၣ်အိၣ်ဘၣ်လၢပှဲၤ တစးလီၤ။”

ဟီၣ်ခိၣ်အကလုာ်လၢတၢ်ဟံးဆူၣ်န့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖန် အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်ဟံးဃုာ်ဒီး တၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဖျိအိၣ်ကျိးကရၢၢ်, တၢ် မၤအိၣ်ဘုအလီၢ်, ဟီၣ်ခိၣ်လၢပှဲၤတ့ၢ်ဟံၣ်တ့ၢ်အလီၢ်, လီၢ်ကဝီၤပှဲၤတဝၢသ့ၣ်ပှဲၤတၢ်လီၢ် ဒီးဟီၣ်ခိၣ်လီၤပျီသ့ၣ်တဖန် န့ၣ်လီၤ။ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဟံၣ်ဃီမ့ၢ်လီၤမၤလံန့ၣ် အိၣ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဝဲနဟးဆူးတၢ်ဟ့ၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်တသ့ၣ်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်သ့ၣ် တၢ်ဖျိးကျိးလီၢ်မ့ၢ်လီၤမၤလံန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်လီၤမၤဖးဒိၣ်လၢတၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူအကျါအကျဲ, တၢ်ထူးတၢ်တီၤဒီးတၢ်ဘျါ လီၤကျိၣ်စ့ဖျိတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျိးသ့ၣ်တဖန်အကျဲစ့ၢ်ကိးလီၤမၤကွံာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။ ဖဲလီၢ်ကဝီၤသ့ၣ်ပှဲၤလီၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖန် ဟးဂီၤလီၤမၤအခါ ငးအိၣ်ထီၣ်ခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိးခီဖျိလၢ တၢ်သ့ၣ်တဖန်အံၤမၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလီၢ်ကဝီၤပှဲၤတ ဝၢတၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူအယိန့ၣ်လီၤ။ လၢတၢ်ကဲထီၣ်သးတနီၤအဖိခိၣ်, ပှဲၤလၢမၤကမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖန်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ် ခိၣ်သ့ၣ်တဖန် ဒီးသ့ၣ်လၢသးတၢ်ပညိၣ်တိာ်ဟံးအဂီၢ်အယိ ငးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်ကိာ်ဂီၤလၢလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ် တဖန်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်ဒိတၢ်မၤလိယုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ် (၁) လၢတၢ်ကွဲးဟံးဖျါထီၣ်အိၣ် ဒိလၢအသိးဟံးဖျါထီၣ်ဝဲန့ၣ် လီၤ။

သးတၢ်ဟံၣ်န့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်စ့ၢ်ကိးကဲထီၣ်တၢ်နိးတၢ်ဘျးအကျဲလၢ ပှဲၤဒိကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖန်ကက့ၢ်ကဒါ က့ၢ်လၢအတၢ် အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်သ့ၣ်လၢကျဲခံဘိန့ၣ်လီၤ။ အဝဲသ့ၣ်လုာ်သ့ၣ်ခါပတၢ်ထီၣ်ဒါဝဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျါလၢအမ့ၢ် Pinheiro Principles လၢအအိၣ်ကွဲးလီၤအသးလၢ ပှဲၤလၢဟ့ၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိးသ့ၣ်တဖန်အိၣ်ဒီးအတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢ ကက့ၢ်ကဒါက့ၢ် ဆူၣ်အဟံၣ်အယိဒီးအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ် န့ၣ်လီၤ။ ခီဖျိလၢသးဖိၣ်စုကဝဲၤသ့ၣ်တဖန် အိၣ်ဘူးဒီးပှဲၤလၢအယုာ်မ့ၢ်ဟး ဖျိးသ့ၣ်တဖန်တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်အယိတၢ်သ့ၣ်တဖန်အံၤငးအါထီၣ်တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဒီးငးဆံးလီၤစ့ၢ် လီၤအဝဲသ့ၣ်အသးသဟီၣ်လၢကက့ၢ်အိၣ်က့ၢ်ဆိးလၢအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအယုာ်သဝီန့ၣ်လီၤ။

သးတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး - တၢ်ကွၢ်ထံကွၢ်ဆးလၢအလီၢ်တၢ်လီၤဆဲး တၢ်မၤလိယုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ် (၁)- တၢ်ဟံးပနီၣ်ကျိးကရၢၢ်သ့ၣ်တဖန်လၢသးအဂီၢ်- တၢ်သ့ၣ်လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိအဟီၣ်ခိၣ် လၢတၢ်ဟ့ၢ်သးတၢ်သိၣ်လိလၢတီအူကီၢ်ရၢၣ်

နံၣ် - ၁၉၉၉ နံၣ်
တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ - ရှိၣ်ပှဲၤခွဲကရၢၢ်, ထီတထူၣ်ကီၢ်ဆၢၣ်, တီအူကီၢ်ရၢၣ်
ပှဲၤလၢမၤပယုာ်တၢ် - ကီၢ်ပယီၤသးရၢၣ်သ့ၣ်တဖန်လၢအအိၣ်လၢ
MOC ၁၃ ဒီးပယုာ်နီၤသးကလၢတၢ်ပၤသ့ၣ်တဖန်အဖိလၢ
ဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်အိၣ် - ၄,၀၀၀ အ့ၢ်ကၢၢ်
ပှဲၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်ခဲလၢာ် - ဟံၣ်န့ၣ်လၢအအိၣ်လၢသဝီ ၇ ဖျါၣ်
တၢ်ကီတၢ်ခဲလၢအပိာ်ထွဲထီၣ်အခံ - တၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူအကျဲလီၤ
မၤ, တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျိးဟးဂီၤ, ထံဖိကီၢ်ဖိတၢ်ပူၤဖျိးတအိၣ်, တၢ်သးလီၢ်
သးကျဲ, တၢ်ဟ့ၢ်စ့အိၣ်လိးလၢတလၢတပှဲၤ ဒီးတၢ်ဘိဘၣ်မၤဂ့ၢ်တ
အိၣ်

စးထီၣ်ဖဲ ၁၉၉၉ နံၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤသးရၢၣ်သ့ၣ်တဖန်လၢအအိၣ်လၢပယုာ်နီၤသးတၢ်သိၣ်လိ သးကလၢနီၣ်ဂံၢ် (၇) ဒီးငးယၢနီၣ်ဂံၢ် (၁၃) သ့ၣ်တဖန်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖန် တၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဖျိးအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤလၢအအါန့ၢ် ငးဟီၣ်ခိၣ် ၄,၀၀၀ အ့ၢ်ကၢၢ် လၢအဘၣ်ထွဲဒီး န့ၣ်သဝီ ၇ ဖျါၣ်လၢအအိၣ်လၢရှိၣ်ပှဲၤခွဲကရၢၢ်န့ၣ်လီၤ။

ဟံင်န့ၣ်ခဲလၢာ်လၢအအိၣ်လၢ ယၤသ့ၣ်, ပဟံင်လုၢ် (ကျွန်းကုန်း), တၢ်လုၢ်နၢမူ (နံ့သာကုန်း), ဝှ်တီၢ်ဒိၣ် (ငွေတော်ကြီး) ဒီး ပနၢပူၤ (ကျွဲဖြူတော်) သဝီသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဝဲန့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်လၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် စူးကါဒီး ဒီးသန့ၤထီၣ်ဝဲအတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် သးဟံးဆူၣ်ဒီးသုအိၣ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်သးတၢ်မၤလိလီၤန့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤပုၤထူစံာ်မၤခးဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဒီးသန့ၤထီၣ် ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အကျဲလၢရီၤဘၣ်ကျိးသ့ၣ်တဖၣ်မၤအိၣ်မၤအိၣ်က့ၤအကျိးတသ့ၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်ဟံင်န့ၣ်လၢအကွၢ်ဆၢၣ်ခဲဘၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးခိဖျိတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်အဟီၣ်ခိၣ်အယိတဖၣ်အံၤ ဘၣ်သးလီၤသးကျဲယုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိးကွံာ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အိၣ်လၢအဒုသဝီဒုပီၤလီၤကျဲအဆၢကတီၢ်ဘၣ်ယုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိးသးလီၤသးကျဲလၢပုၤကျါ ဖဲကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲအိၣ်ဆီလီၤအသးလၢ ပယုၣ်နီၤသးတၢ်သိၣ်လိလီၤန့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤဖိဟံင်န့ၣ်ယိထၢအါဖျါအတၢ်ယုထၢတအိၣ်ဘၣ်အယိ တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢအဝဲသ့ၣ်ဂီၢ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဆၢၣ်အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ဆဲးမၤအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ် နိသိးအတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူကလၢကပွဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢ တၢ်မၤအိၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျိးအလီၣ်အိၣ်ဝဲအအူကၢၢ် ၄,၀၀၀ လၢအမ့ၢ်လီၤကဝီၤသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢရီၣ်ပုၤခွီကရူၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤလၢစုထွဲတဘျီဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ပယုၣ်နီၤသးကလၢ အိၣ်သ့ၣ်လီၤသးအလီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤလၢစုထွဲတဘျီဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်ပနီၣ်လၢကီၢ်ပယီၤသးဆဲးလီၤဟဲဝဲ နိသိးလီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်မၤအိၣ်တၢ်ဖဲဟီၣ်ခိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟဲဝဲသ့ၣ်တဖၣ်သုတသ့ၤလၢတဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ - KHRG]

လီၤကဝီၤသဝီဖိတၢ်တဲဖျါထီၣ်ဝဲဆူ KHRG အအိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်မၤပျံၤမၤဖုးလီၤကဝီၤသဝီပုၤထူစံာ်မၤခးတဖၣ်အံၤ- “ဟီၣ်ခိၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲလီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်. ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤဆူၣ်လၢပဟီၣ်ခိၣ်ကရၢၢ်ပုၤဒီးဟံးဆူၣ်ကွံာ်ပဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဘၣ်အဘျူးလၢပတၢ်လီၤတၢ်ကျဲဒီးတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျိးသ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်လံ. ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်တဲပလီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢတဘၣ်ထိးဘူးဖိၣ်ဘူးအဝဲသ့ၣ်ရီၤဘၣ်ကျိးတဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ် မ့တကန့ၣ်လုၢ်ပိာ်ထွဲတၢ်ကလုၢ်အံၤဘၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤသးတဖၣ်ကဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီန့ၣ်လီၤ.”

ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် မၤဝဲသးဒုခိၣ်တၢ်မၤလိသၢလါတဘျီမ့တမ့ၢ်လွံၢ်လါတဘျီ ဖဲပယုၣ်နီၤသးကလၢန့ၣ်လီၤ. သးတၢ်သိၣ်လိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤပျံၤလီၤဖုးလၢ လီၤကဝီၤသဝီဖိတဖၣ်အဂီၢ် ခိဖျိလၢသးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ခးလီၤဝဲကျိးဒိၣ်တဖၣ်လၢကျိးကရၢၢ်လၢလီၤကဝီၤပုၤထူစံာ်မၤခးသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးသန့ၤထီၣ်အတၢ်ဖဲအိၣ်မၤအိၣ်လၢအပူၤအယိန့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသးမၤပျံၤမၤဖုးသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ခဲအံၤခဲအံၤန့ၣ်လီၤ. “တဘၣ်လဲၤလၢသးကျိးပုၤနီတဘျီလၢတဂ့ၤ. သုလဲၤခါမ့ဘၣ်လၢပုၤဟ့ၣ်သးတၢ်သိၣ်လိဖဲတၢ်လီၤန့ၣ်သုကဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး” လီၤကဝီၤပိာ်မုၢ်တကၢ်ဟဲဖျါထီၣ်ဝဲဆူ KHRG အအိၣ်လၢသးဖိၣ်စုကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ်တကြားသုလီၤကဝီၤထံဖိကီၢ်ဖိတၢ်လီၤတၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်သးတၢ်မၤလိအဂီၢ်ဘၣ်- “သုဆိမိၣ်ကွၢ်မိၤ...လီၤကဝီၤဖိလၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၤဖဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဖဲပုၤဟ့ၣ်သးတၢ်သိၣ်လိအခါတၢ်လီၤပျံၤလီၤဖုးလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်အိၣ်

ထဲလဲနဲ့သုးထံာ်မှံကဘာ်လီၤ. ဖဲကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်မၤဝဲသုးတၢ်သိၣ်လိအခါပဘာ် ယုၢ်ထီၣ်ကွံာ်ကိးဘျီဒဲးလီၤ.” ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် မၤဘၣ်ဒိးဟးဂီၤတၢ်လံာ်လီၤကဝီၤ ပုၤထူစံာ်မၤခးသ့ၣ်တဖၣ်အရီၤဘၣ်ထူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်, အါန့ၣ်အန့ၣ်မၤကီၢ်ထီၣ်လီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအကျဲန့ၣ်လီၤ.

ဖဲလါမးရး ၂၀၁၆န့ၣ်, သုးခိၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဖိ ကွီၤကွီၤလူၤ ဆဲးလီၤဝဲတၢ်ပနီၣ်လၢအအိၣ်ကွဲးလီၤအသးလၢ ကီၢ်ပယီၤထံလီၤကီၢ်ပုၤကီၢ်တီၢ်ဝဲကျိၤ (Ministry of Home Affairs) ဟံပနီၣ်ဝဲကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်လၢအဖိးဒီးသဲးစးန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမၤစ့ၤလီၤလီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်န့ၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်လဲၤကျဲဒီးအတၢ်ဆၢမုၢ်လၢလၢမုၢ်ကအိၣ်ဝဲတနံၤတၢ်ကဟ့ၣ်က့ၤအဟီၣ်ခိၣ်စ့ၢ်ကိးစ့ၢ်လီၤဝဲဒၣ်ဒိၣ်နီၢ်မးန့ၣ်လီၤ.

ဖဲလါအိးကထိဘၣ် ၂၀၁၆န့ၣ်န့ၣ် လီၤကဝီၤပုၤထူစံာ်မၤခး (၃၀၀) ဂၤကရၢကရီထီၣ်အသးဒီးမၤဝဲ တၢ်ဟံဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးဖဲကီၢ်ဆၢခိၣ်န့ၣ်ဒီးသ့ၣ်ပုၤဝဲကျိၤအဝဲဒီးဖဲတီၢ်အုၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ကပတုၣ်တၢ်မၤပျံၤမၤဖုးလီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢကျိတၢ်စုကဝဲၤ, ကပတုၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိးဟးဂီၤတၢ်ထူၣ်တၢ်ဘိးဒီးဟ့ၣ်က့ၤကျိးကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

လီၤကဝီၤပုၤထူစံာ်မၤခးတဂၤဝဲဝဲလၢ “ပအဲၣ်ဒီးလၢတၢ်ကဟ့ၣ်က့ၤပဟီၣ်ခိၣ်. ပတအဲၣ်ဒီးန့ၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်အိၣ်လိးနီၢ်တမံၤဘၣ်, ပအဲၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်က့ၤပဟီၣ်ခိၣ်လၢပကမၤအိၣ်ပတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.” သဝီဖိလၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးတုၢ်ဘၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ပမၤအိၣ်ပဟီၣ်ခိၣ်တသ့ၣ်ဘၣ်န့ၣ်ကအိၣ်အနံၣ် ၂၀ဘျဲၣ်လံာ်. အယီၤသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢပပုၤတဝၢပုၤဖဲအံၤသ့ၣ်တဖၣ်အါဂၤဘၣ်ဟံတုၢ်ဟံၣ်ယီၤဒီးလဲၤယုဖံးယုမၤလၢတၢ်လီၤဂၤ. တနီၤတခီလဲၤယုဖံးယုမၤဆူထံကီၢ်အဂၤအိၣ်ဝဲလီၤ. သဝီဖိပိာ်ခွါတနီၤဘၣ်ဒီးလဲၤအသးဒီးမၤဝဲကဆီကွါတၢ်မၤလီၤ. ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဟံတုၢ်ဟံၣ်ယီၤဒီးလဲၤမၤတၢ်လၢဟံၣ်ယီၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ပုၤတနီၤတခီ လဲၤမၤတၢ်လၢဝုၢ်တီၢ်အူ , ဝုၢ်တကူၣ်မ့တမ့ၢ်ဝုၢ်မၤတလုၤဒီးဆူကီၢ်စ့ၤကဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲန့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢအအိၣ်လၢ ရှိၣ်ပုၤခွီကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မၤဝဲတၢ်ဟံဖျါထီၣ်သးဒီးယုထီၣ်လၢတၢ်ကဟ့ၣ်က့ၤအဟီၣ်ခိၣ် ဒီးတၢ်ပတုၣ်ကွံာ်သုးတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤလၢအမ့ၢ်တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်အတၢ်လီၤတၢ်ကျဲဒီးကျိးကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ - KHRG]

တော်တော်တော်တော်တော် ပုဂံဝိတော်သဘင်သဘင်လၢအအိၣ်ထီၣ်လၢ လီၤကဝီပုၤတဝၢပုၤဘၣ်အမဲၣ်ညါ တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မၤဘၣ်ဒိပုၤလၢခံတစၢ်အတၢ်အိၣ်မူန့ၣ်လီၤ. “ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ထီၣ်ကွီၤလၢကဆဲးမၤလိဘၣ်ဒီးတၢ်အဂီၢ်တသ့လၢဘၣ် ဒိဖျိလၢမိၢ်ပၢ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်တဘၣ်လီၤဘၣ်စးဘၣ်အယိၣ်လီၤ.” တၢ်အံၤဟံးဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢအယိၣ်အထၢဒိဖျိတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်လီၤကဝီပုၤတဝၢပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ် ဒီးတၢ်ကဲထီၣ်သးဒ်အံၤတကလုာ်န့ၣ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်ခါဆူညါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလိယုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ် (၂)- ဘၣ်ဒီးလဲကဒါက့ၤနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်- တၢ်ပညိၣ်လၢတၢ်သူပုၤထူလံၤဖိဟီၣ်ခိၣ် ကျိၤကျဲလၢကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အဂီၢ်လၢမုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်

နံၣ်-၁၉၉၃
တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ-မဲၣ်ကျိကရ့ၢ်, ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်ပူၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်
ပုၤမၤပယွဲတၢ်- ကီၢ်ပယိၤဖၣ်ပူၣ်သုးဝဲလီၤခိၣ်သ့ၣ်နီၣ်ဂံၢ်(၁)
ဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အီၤ- ၆၀ အ့ကၢၢ်ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်ခဲလၢာ်-ဟံၣ်န့ၣ် ၃၀ ယၣ်ယၣ်
တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢအပိၢ်ထွဲထီၣ်အခံ-တၢ်ဟဲန့ၣ်အကျဲဟးဂီၤလီၤမၢ်, တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိၣ်သးသမူတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်, တၢ်ယုၢ်မုၢ်ဟးဖျိး

ဖဲ ၁၉၉၃ နံၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယိၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ကွံာ်သဝီဖိလၢအအိၣ်လၢ ဝုၤနီၤသဝီသ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ်ခဲလၢာ်လၢတၢ်တုထီၣ်ခိၣ်ချ့သုးရ့ၣ် ၃၄၀, ၃၄၁ ဒီး ၄၃၄ အသုးကလၢၤ (စံဖျုဟာၤ ဖာပွန်စံဖျုဟာၤဌာနချုပ်-၁) အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤအဝဲသ့ၣ်ဘီထီၣ်တၢ်လံတၢ်သူၣ်ထီၣ်အါဖျါလံန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယိၤကျိၣ်ချ့မိၣ်သ့ၣ်သုးဆူၣ်လၢအအိၣ်ဖဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အါထီၣ်လီၤကဝီပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကရၢၢ်ထီၣ်က့ၤအသုးကလၢၤအခါန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယိၤဖဲဖိကဟၣ်သုးဆူၣ် (တပိမတော်ယန္တရားတပိစု) စ့ၢ်ကီးတုထီၣ်ဝဲဖဲဖိကဟၣ်လၢအတုဟီၣ်ကုၢ်လိၣ် (အုတ်ခဲ) လၢဟီၣ်ခိၣ်လၢအဟံးန့ၢ်ဆူၣ်န့ၢ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤဒ်သိးကမၤန့ၢ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်လၢ သုးဖိလၢအအိၣ်ဆိလီၤအသးဖဲသုးကလၢၤအံၤအပူၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်တနီၤ

ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အီၤလၢတၢ်ကသူဝဲလၢ တၢ်မၤအိၣ်တၢ်သူၣ်တၢ်ဖျိး အဂီၢ်လၢကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအကစၢ်ဒၣ်ဝဲအဂီၢ်ဒ်ကီၢ်ပယိၤသုးတၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢအစံးဝဲ “တၢ်ဆၢထၢၣ်လၢနီၢ်ကစၢ်ခိၣ်” န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမုၢ်တၢ်လၢအသဆၣ်ထီၣ်ကီၢ်ပယိၤသုးရ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အသးလၢကဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်, ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်သဝီဖိအတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးမၤဆူၣ်မၤစိးလီၤကဝီပုၤထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်, ခိၣ်ချ့သုးရ့ၣ် ၃၄၀, ၃၄၁ ဒီး ၄၃၄ သ့ၣ်တဖၣ် ဟီၣ်ခိၣ်လၢအဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တသူဝဲခဲလၢာ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယုၤလဲ ၂၀၁၇နံၣ်န့ၣ် ဘီလၣ်ဝု လၢအမ့ၢ်သုးယဲၤခိၣ်ခံလၢအအိၣ်လၢ ခိၣ်ချ့သုးရ့ၣ် ၃၄၀ တၢ်ဟဲဖိလၢတကၤ စးထီၣ်ဒီးလဲလီၤဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူလီၤကဝီပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢအအိၣ်ဘူးလီၤအသးဒီးသဝီဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်တၢ်အလီၤန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢအထူစံာ်မၤဒုးတကၤ တဲဖျါထီၣ်အဝဲတၢ်ထံၣ်ဘၣ်ယးတၢ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လၢ- “ကီၢ်ပယိၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ပဟီၣ်ခိၣ်ဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဖိးတၢ်လီၤတအိၣ်လၢပုၤလၢကဖံးအိၣ်မၤအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်. အယိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်တၢ်ဘၣ်ဘျူးဘၣ်ဖိၣ်လၢအဂီၢ်တအိၣ်ဘၣ်.” လၢတၢ်န့ၣ်အယိၣ် ကီၢ်ပယိၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ကွံာ်လီၤကဝီပုၤတဝၢပုၤသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အကျဲခိၣ်သ့ၣ်ဒီးကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အကျဲသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်လၢအဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် သူဝဲလၢတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်ဂီၢ်တသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လီၤကဝီပုၤတဂၢၤဟံးဖျါထီၣ်ဝဲ ကီၢ်ပယိၤသုးတဖၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်သူၣ်တဂၢၢ်သးတကျါတုၤဒၣ်လဲၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢအဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဒီးလဲလီၤကွံာ်ဝဲ- “သုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ဂီၤဝဲလၢပုၤကသံကွၢ်အီၤလၢ ဘၣ်မနုၤအယိၣ်လၢပုၤတမၤအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤနီၤတဂၢၤဘၣ်လဲၣ်. ဒ်သိးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဝဲအံၤဟးဆုးဝဲကသ့အဂီၢ် အဝဲသ့ၣ်ဒီးလဲလီၤ (ငါလီၤ) ဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢပုၤလီၤကဝီပုၤဖိအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤပဟ့ၣ်အီၤလၢစု ဒီးသူၣ်ဖျိးတၢ်သ့ၣ်လၢပမၤန့ၢ်အီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယိၤသုးခိၣ်တဂၢၤတဲပုၤလၢ, ပုၤတၢ်ချ့မ့ၢ်တမ့ၢ်ပုၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်ကမီၤတဂၢၤလၢလၢမ့ၢ်သံကွၢ်သုန့ၣ် သုကဘၣ်တဲအီၤလၢ သုမၤစၢၤကီၢ်ပယိၤသုးအဘုစံာ်ပျီလီၤ.”

လီၤကဝီၤပုၤထူစံၣ်မၤဒုးသ့ၣ်တဖၣ် မၤအိၣ်စံၣ်လၢကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဝဲဒီးဒီးလဲလီၤဝဲသ့ၣ်တဖၣ် မ့တန့ၣ်ဘၣ်ဆၣ် လၢတၢ်အိၣ်သးအဖီခိၣ် သဝီဖိန့ၣ်ဂၤဘၣ်ဒီးလဲ (ငါန့ၣ်) ဟီၣ်ခိၣ်လၢတဘျီခါမ့ၢ်တၢ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဒီးပၤဘၣ်ဝဲဒ်ပုၤထူလံၤ ဖိတၢ်န့ၣ်သၢအကျဲအသိးဘၣ်ဆၣ်ခဲအံၤကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ကွၢ်လံၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢအကျဲပုၤတဂၤတဲဖျါ ထီၣ်ဝဲလၢ “စးထီၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်တအိၣ်လၢဘၣ်န့ၣ်, ပမၤအိၣ်တၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ပတၢ်အ ပူၤန့ၣ်ဂ့ၤဒိၣ်န့ၣ်ဒီးပတၢ်မၤအိၣ်နီၣ်မံၤဘၣ်ဒီး, လၢပဂီၢ်တၢ်ဝဲအံၤမ့ၢ်အကၢကီၣ်ခါတကၢကီၣ်ခါဒုပတဆိမိၣ်လၢဘၣ်. ” လၢတၢ်အိၣ်သးဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ် အဖီခိၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢလီၤကဝီၤပုၤထူစံၣ်မၤဒုးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ခီဖျါလၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤခွဲးယၢ်လီၤမၤကွၢ်လၢတၢ်ဟံးဆူၣ်န့ၣ်ကွၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တဖၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.

“ပကဘၣ်သူပကစၢ်ဒၣ်ဝဲတၢ်ပီးတၢ်လီၤ ဒီးဘုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ပဲပမၤအိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. တန့ၣ်ညါအံၤ, ပဘၣ်ဟ့ၣ် ကီၢ်ပယီၤသးဘုအနၣ် ၇၀ ဒ်အပၣ်ပနီၣ်ဝဲလၢတၢ်ဒီးလဲဟီၣ်ခိၣ်အပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်မ့မၤလ့ အါထီၣ်ဘၣ်ဖုးဟီၣ်ခိၣ်အဘူးအလဲဆူဘုအနၣ် ၁၀၀ ဒုပကဘၣ်ကီဘၣ်ခဲလၢတၢ်လုၢ်အိၣ်ပဟံၣ်ဖိလီဖိအဂီၢ်န့ၣ် လီၤ.”

ဖဲၣ်ၣ်ၣ် န့ၣ်အဆၢကတီၢ် ကီၢ်ပယီၤဖၣ်ပုၣ်ဒုးယၢ်သးဝဲလီၤခိၣ်သ့ၣ် ၁ (တဝ်မတော်ဖာပွန်စံဖျါဟာဌာနချုပ်-၁), သုးရၣ် ၃၄၀ ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးဟီၣ်ခိၣ်အအူကၢ် (၆၀) လၢအမ့ၢ်လီၤကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤလၢစုစ့ၣ်တဘျီဒုး နဲၣ်ဖျါထီၣ်စံၣ်ပျီလၢ ကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဝဲဒီးကရၢၢ်တၢ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤလၢစုစ့ၣ်တဘျီဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ လီၤကဝီၤ ပုၤထူစံၣ်မၤဒုးသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဒီးလဲဒီးမၤအိၣ်တၢ်လၢအကစၢ်ဒၣ်ဝဲစံၣ်ပျီလၢကီၢ်ပယီၤဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဒီးဒီးလဲလီၤန့ၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် လီၤ. ခဲအံၤအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်က့ၤမၤဒီးလဲက့ၤစံၣ်လၢကီၢ်ပယီၤသးအိၣ်န့ၣ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ - KHRG]

တၢ်မၤဆူၣ်ဆဲးလီၤစ့ၣ်ကျါ- တၢ်မၤန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်လၢကဟ့ၣ်လီၤကလီၤအဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဖဲ လၢါမ့ၢ်လါ ကီၢ်ဆၣ်, ဘျံးဒဲၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်

နံၣ်- ၂၀၀၁
တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ-ပစိၣ်အူးသဝီ, ပလီးကရူၢ်, လၢါမ့ၢ်
လါကီၢ်ဆၣ်, ဘျံးဒဲၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်
ပှၤမၤပယွဲတၢ်- နီၣ်ဂံၢ် (၁၂) ကီၢ်ပယီၤတီၤထီၣ်သူး
တၢ်မၤလိ
ဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ပံးန့ၣ်ဆူၣ်အီၤ- ၆၈၇ အူကၢၢ်
ပှၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်ခဲလၢာ်-ဟံၣ်န့ၣ် ၄၉ န့ၣ်ယၣ်
ယၣ်
တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢအပိာ်ထွဲထီၣ်အခံ-တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်
ခိသးသမူအကျဲဟးဂီၤလီၤမၤ,
တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢ

ဖဲ ၂၀၀၁ နံၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တီၤထီၣ်သူးတၢ်မၤလိ တ. တ.ခ (၁၂) ပံးန့ၣ်ဆူၣ်ဝဲ လီၤကဝီၤဖိအဟီၣ်ခိၣ် ၆၈၇ အူ ကၢၢ် ဖဲပစိၣ်အူးသဝီ, ပလီးကရူၢ်, လၢါမ့ၢ်လါကီၢ် ဆၣ်, ဘျံးဒဲၣ်ကီၢ်ရ့ၣ် လၢကတုၤထီၣ်သူးတၢ်မၤလိလီၤန့ၣ်လီၤ. ခိခိၣ်န့ၣ်သဝီဖိလၢပစိၣ်အူးသဝီအပူၤတဖၣ် မ့ၢ်ပှၤထူလံၤဖိ လၢအသ့ၣ်ဖျးထူစံာ်ဒီး အါတက့ၢ်တအိၣ်ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်လံာ် ပျဲလၢ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဟံၣ်န့ၣ်ဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၀၀ နံၣ်န့ၣ်, ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်သူး တ.တ.ခ (၁၂) ပံးန့ၣ်ဆူၣ် တုၢ်လံာ် ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ခဲလၢာ်လၢ နီၢ်တီၢ်သဝီလၢအအိၣ် ဘူးဒီးပစိၣ်အူးသဝီအံၤအယိ လီၤကဝီၤဖိလၢနီၢ်တီၢ်သဝီ တဖၣ်ဘၣ်သူးလီၤသူးကျဲဒီး ယုၢ်မံၤဟးဖျိးကွံာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ပံးန့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဖဲ နီၢ်တီၢ်သဝီအံၤအိၣ်ယုၢ် ဒီးတၢ်မၤပယွဲပှၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်, တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိး,တၢ်ယုၤဆူၣ်

ခိသွဲဒီးတၢ်မၤပျံၤမၤဖူးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢ ၂၀၀၀ တုၤ ၂၀၀၂ နံၣ်န့ၣ်, လီၤကဝီၤဖိလၢ ပစိၣ်အူးဒီးနီၢ်တီၢ်သဝီ တဖၣ်တၢ်မၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢ ကမၤစၢၤတၢ်တုၤထီၣ် ကီၢ် ပယီၤသူးကလၢၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်တန့ၣ်သၢသီလီၤ. ဖဲ ၂၀၀၁ နံၣ်န့ၣ်, ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်သူး မၤဆူၣ်ဝဲသဝီဖိ (၄၉ ဂၤ) လၢအမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ် ကစၢ်တဖၣ်ဆဲးလီၤစ့ၣ်ကျါ လၢလံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤ လၢအစံၣ်ညီၣ်ဆၢတံာ်ဝဲလၢ “ဟီၣ်ခိၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤဆူၣ်ကီၢ်ပယီၤသူး အအိၣ်လံာ်” န့ၣ်လီၤ. ပှၤလၢတဆဲးလီၤ စ့ၣ်ကျါတဖၣ်တခီ တၢ်မၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢကဟ့ၣ်စ့ တနံၣ်န့ၣ် ၂,၀၀၀,၀၀၀ ကွဲးစးထီၣ်လၢ ၂၀၀၀ တုၤလၢ ၂၀၀၆ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးခိဖျိးန့ၣ်သဝီဖိတဖၣ်ယုၤကညးလၢကမၤစၢၤလီၤအယိ ဖဲ ၂၀၀၆ နံၣ်တုၤ ၂၀၁၀ နံၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤသူးမၤစၢၤလီၤက့ၢ် တၢ်ယုၤဆူၣ်စ့တုၤဖဲ ၁, ၆၀၀, ၀၀၀ ကွဲးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ယုၤ ဆူၣ်ဒ်အံၤတဖၣ် နူးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယာ် လၢလီၤကဝီၤသဝီဖိပတီၢ်မ့ၢ်လၢဘၣ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသမူလၢတၢ်ယံး တၢ်စၢၤအပူၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၁၂ နံၣ်န့ၣ်ကီၢ်ပယီၤ သူးတဖၣ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုၢ်လၢ သဝီဖိတဖၣ်ကပတုၣ် ကွံာ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢ အကစၢ်ဒဲၣ်ကျိးကဝီၤအပူၤဒီး မၤပျံၤမၤဖူးစ့ၢ်ကိးအဝဲသ့ၣ်လၢ ကွဲၣ်အူထီၣ်ကွံာ်အကျိးဖဲ အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဆဲးမၤဒဲးတၢ်လၢအကျိးပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဆိၣ်သနဲးတဖၣ်အယိ သဝီဖိ ၁၇ ဂၤဆဲးလီၤစ့ၣ်ကျါလၢက ဟ့ၣ်လီၤအဟီၣ်ခိၣ်ဆူၣ်ပယီၤသူးအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်ဖဲန့ၣ် ပယီၤသူးတဖၣ်အံၤပျံၤလီၤတၢ်ပနီၣ်ဒီးလၢထူၣ်တဖၣ် လၢသဝီဖိ အဟီၣ်ခိၣ်ပူၤဒီးကွဲးလီၤဝဲလၢ “*ကီၢ်ပယီၤသူးအဟီၣ်ခိၣ်, တဘၣ်လဲၤတလၢတဂ့ၢ်*”.

တၢ်ဂီၤအဖိခိၣ်ခံဘၣ် ဟ်ဖျါဝဲ ကီၢ်ပယီၤတီၤထီၣ်သူးတၢ်မၤလိ တ.တ.ခ (၁၂) အိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးဖဲ ပစိၣ်အူးသဝီဖိအဟီၣ်ခိၣ် ကဝီၤပူၤဒီး ကွဲးလီၤဝဲတၢ်ပနီၣ်စိးပျံၤတဖၣ်လၢ “ကီၢ်ပယီၤသူးအဟီၣ်ခိၣ်, လဲၤတလၢတဂ့ၢ်, ပှၤလၢခိပတၢတဖၣ် တၢ်ကဟံး န့ၣ်အရ့ၣ်သဲးစးတၢ်ဘျၢအိၣ်ဝဲ အသိးန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

ပယီသုးတီထီတံးမလိ တ.တ.ခ (၁၂) တဖအံးဟဲမာဲသုးတံးမလိဖဲ လီကဝီဖီဟီခိၣ်လါအဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဝဲ အံးတနံၣ်တဘျီဒီးတံးမလိတဘျီန့ၣ်ယံာ်ဝဲသလါန့ၣ်လီၤ. သုးတံးမလိလါအသုးတံးခးလိကျိချံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အံးမပျံၤမးဖုးသဝီဖီလါအအိၣ်ဘုးတဖၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. သုးတံးမလိအပူၤကွံာ်တဘျီ ဘၣ်တံးမအီၤဖဲ လါအိးက ထီဘၣ်တုၤလါဒဲးဘၣ် ၂၀၁၈ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. လီကဝီဖီတဂၤဟံးဖျါထီၣ်ဝဲလါ “ပယီသုးမ့ဟဲမာဲတံးမလိဖဲပဟီၣ် ကဝီပူၤတဘျီလါန့ၣ်ပပျံၤတံးဒိၣ်မးလီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟဲမာဲသုးတံးမလိအဆါကတီၢ်, တအဲၣ်ပဟးထီၣ်ဟးလီၤ လါန့ၣ်သဝီအချါစ့ၢ်ကိးဘၣ်. လါတံးအံးအယိ, ပပျံၤဘၣ်အဝဲသ့ၣ်ဒိၣ်မးလီၤ.”

တံးဂီၤခဲဘၣ်အံးဟံးဖျါ တံးထူၣ်တံးဘိလါလီၤကဝီဖီတဖၣ်သ့ၣ်လီၤဝဲလါ အကျိးကရါအပူၤတဖၣ်အံး ပယီသုးစဲပနီၣ် ယာ်ဒီးတံးပနီၣ် ဒီးဟ့ၣ်ဒုးပလီၢ် သဝီဖီတဖၣ်လါအသုးတန့ၣ်လီၤခိပတံးဟီၣ်ခိၣ် လါဘၣ်တံးဟံးဆူၣ်တုၤလံးအံးတဖၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီသုး တ.တ.ခ (၁၂) အံး သုးတံးဟီၣ်ခိၣ်တဖၣ်အံးလါသုးတံး မလိအဂီၢ် ဒီးမးဟးဂီၢ်တံးထူၣ်တံးဘိတဖၣ် လါလီၤကဝီဖီသ့ၣ်လီၤဟဲဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. (တံးဂီၢ်- KHRG)

လီကဝီသဝီဖီတဖၣ် ဘၣ်ယိၣ်သးပျံၤစ့ၢ်ကိးဝဲလါ တဒီးန့ၣ်ဘၣ်က့ၤလါၤအဟီၣ်ခိၣ်ဘၣ် မ့ၢ်လါကီၢ်ပယီသုး စဲပနီၣ် ယာ်ဝဲတံးလီၢ်တဖၣ်အံးသက့ၤဆးဒးလါကျိးကရါတဖၣ်အပူၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. သုးဖီတဖၣ်တဲပျံၤတဲဖုး စ့ၢ်ကိးသဝီဖီလါ ဟီၣ်ခိၣ်တဖၣ်အံးအပူၤသုးဆီလီၤတုၤမ့ၢ်ပိၢ်ဝးဝးလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

လါကဒီးန့ၣ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အဂီၢ် ဖဲ ၂၀၁၃ နံၣ်န့ၣ် သဝီဖီတနီၤကတိၤထီဒါဆါ ကီၢ်ပယီသုးတဖၣ် ဒီးတနီၤ ဒီးန့ၣ်ယာ်တံးဂီၢ်တံးအုၣ်သးဒီးဟံးဖျါထီၣ်ဝဲဆူ လီကဝီပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် ဒ်အမ့ၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးပုၤတတၢ, သဝီဖီ တနီၤတခိစဲလီၤဝဲတံးစဲပနီၣ်လါအဝဲသ့ၣ်ကျိးကရါအပူၤဒီး ဟံးဖျါယုာ်အဝဲသ့ၣ်အမံၤ, အဟီၣ်ခိၣ်အ့ၣ်ကၢၣ်အ လံာ်, တံးထူၣ်တံးဘိကလုာ်လါ အသ့ၣ်ဝဲဒီးမးအိၣ်တုၤဝဲ ဟီၣ်ခိၣ်အံးယံာ်ပုၤန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. လါကဒီးန့ၣ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ် အဂီၢ်သဝီဖီဂဲာ်လိာ်တီၣ်ဖျါထီၣ်တုၤတံးဂီၢ်အံးဆူ ကီၢ်ခိၣ်သ့စ့ၢ်ဒီးတံးကွံာ်ဟ့ၣ်ကွံာ်စူၣ်ဘုးစဲကမံာ် (JMC), လီကဝီ ဝီမူဒါခိၣ်ဒီးကညိဒီးကလုာ်စၢ်ဖျိၣ်ကရါ အအိၣ်ဘၣ်ဆၣ်တံးဘျါတံးဂီၢ်ကီတအိၣ်နီတမံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပဒိုခံဖုတ်ပာသယဲဟိန်ကဝီပူ တာနိုဟဟိန်ခိန်ကပံင်ခွဲးယာ်တာဂါကျာတအိန် - MNLA ဟံးန့ဆူင် ပုထူစံာ်မာပုဖိလအစူးကါခွင်အိန်ယုင်ဟိန်ခိန်လံာ်အုင်သးတဖင်အဟိန်ခိန်ကရါ

နံင်- ၂၀၀၄
 တာ်လီာ်တာ်ကျဲ- ဘုလဲသဝီ, သးကဒဲးကရူာ်,
 ဝီရ်ကီာ်ဆိုင်, နူပျာ်ယာ်ကီာ်ရ်
 ပုမာပယွဲတာ်- တလၢနီကလုာ်တာ်ထုင်ဖျဲးသုးမုာ်
 နီ
 ဟိန်ခိန်လၢတာ်ဟံးန့ဆူင်အီ- ၁၀၀ အ့ကါ
 ပုလၢအတူာ်ဘုာ်တာ်ခဲလၢာ်-ဟံင်န့ ၁၂ န့ယုာ်
 ယုာ်
 တာ်ကီတာ်ခဲလၢအပိာ်ထွဲထီင်အခံ- တာ်လုာ်အိန်နီ
 ခိသးသမူအကျဲဟးဂီၤလီၤမၢ်, တာ်လီၤဘုာ်ယိာ်လၢ
 ကမျါတာ်ဘုာ်တာ်အိန်ထီင်, ယုထီင်က့ဟိန်
 ခိန်တန့, တဒီးန့ဘုာ်က့စ့အိန်လိးဒီးတာ်ဟ့ဒ်ဆါ
 မာပုၤက့ၤနီတမံၤဘုာ်.

စးထီင်လၢ ၂၀၀၄ နံင်န့, တလၢနီကအသုး (မွန်အမျိုး
 သားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်- MNLA)

လၢအဘုာ် တာ်တီခိန်ရိာ်ခဲအီၤလၢ
 အညၢထီတဖုအံၤဟံးန့ဆူင်န့ဝဲလီာ်
 ကဝီသဝီဖိအဟိန်ခိန် အ့ကါ ၁၀၀ဘျဲာ် ဝဲဝီရ်ကီာ်
 ဆိုင်, နူပျာ်ယာ်ကီာ်ရ်ပူၤန့လီၤ. တာ်အံၤကဲထီင်အသး
 ဝဲသဝီယံၤဖျါလၢဝီရ်ကီာ်ဆိုင်အပူၤန့လီၤ. ကျိးက
 ရါလၢဘုာ်တာ်ဟံးန့ဆူင်အီၤတဖု အိန်ဝဲဒီးတာ်ထုင်
 တာ်ဘိလၢအမုာ် ရီဘာ်ထုင်, တခိးလီာ်ထုင်, သးထုင်ဒီး
 စံာ်ပျီတဖုဘုာ်ဆိုင်တနီၤ မုာ်ဝဲဟိန်ခိန်ကလီၤလၢတာ်တ
 သ့ၤလီၤဟံာ်လီၤဘုာ်ဒီးနီတမံၤဘုာ်န့လီၤ.

လီာ်ကဝီဖိလၢ ဘုာ်တာ်ဟံးန့ဆူင်အဟိန်ခိန်လီာ်တဖု
 ပုာ်ယုာ်ဝဲဒီးပုၤကညီကလုာ်န့ နီးတလၢကလုာ်န့စ့

ကီးန့လီၤ. တလၢနီကအသုးတဖုဟဲန့လီၤလၢသဝီ ပူၤဒီးထဲပျါထဲဖုးသဝီဖိလၢ ထံလီာ်ကီာ်ပုၤပဒိုခံပုာ်ဟ့ဒ်ဝဲ
 တာ်ပျဲလၢတလၢနီကဟံးန့ဟိန်ခိန်ဝဲ လီာ်ကဝီအံၤအပူၤတဖုန့လီၤ. ဝဲ လၢဖုၤတြုၤအါရံၤ ၉သီ, ၂၀၁၉ နံင်
 န့, လီာ်ကဝီဖိလၢ သ---သဝီ တဂၤဟံာ်ဖျါထီင်ဝဲလၢ- “တလၢနီကသုးဟဲထဲပုၤလၢ ဟိန်ခိန်အံၤအဝဲသ့ၤန့ဟဲ
 ဘုာ်လံ အယိဟံးန့ဆူင်ကွံာ်ပဟိန်ခိန်တဖုလီၤ. ပကျဲးစးဒီးသဒါပဟိန်ခိန်ကပံင်ဒီးထီဒါအဝဲသ့ၤဘုာ်ဆိုင် ပစုက
 ဝဲတအိန်ဘုာ်အယိ ပမာအဝဲသ့ၤတနၢၤဘုာ်. ပမုာ်န့ကမျါထံဖိကီာ်ဖိလီၤ ဘုာ်ဆိုင်သုးတဖုမာပျဲမာဖုးပုၤဒီး
 ဟံးန့ဆူင်ကွံာ်ပဟိန်ခိန်လီၤ.” တလၢနီကသုးတဖုဟံးန့ ဆူင်ဟိန်ခိန်ဝဲန့သ့ၤလီၤဝဲရီဘာ်ထုင်တနီၤလၢကမာ
 န့ကျိန်စ့အတာ်ဟဲန့လၢအသုးမုာ်သံာ်ဘိအဂီၤန့လီၤ. အဝဲသ့ၤဆါလီၤစ့ကီးဟိန်ခိန်အကဝီတဖု ဆူလီာ်ကဝီ
 ဖိလၢအအိန်လၢလီာ်ကဝီအဂၤတဖုအပူၤန့လီၤ. ခီဖျိသုးတာ်မာပျဲမာဖုးအယိ သဝီဖိတနီၤသ့ၤပျဲသးဖုးဒီးဟး
 ထီင်ကွံာ်ဝဲလၢအသဝီပူၤန့လီၤ.

သဝီဖိလၢတာ်ဟံးန့ဆူင်အဟိန်ခိန်တဖု အါတက့ၢ်အိန်ဒီး (KNU) ဟိန်ခိန်လံာ်အုင်သး ဘုာ်ဆိုင်ခီဖျိကီာ်ပယိ
 ပဒိုခံစ့ကီးအိန်ဒီးတာ်ဟံးန့ဆူင်ဟိန်ခိန်လံာ်အုင်သးလီၤဆီအယိ ကဲထီင်တာ်ကီတာ်ခဲလၢသဝီဖိတဖု ကဒီးသဒါလီၤ
 က့ၤအကစၢ်ဟိန်ခိန်တုၤလီၤတီၤလီၤအဂီၤန့လီၤ. လၢကီာ်ပယိပဒိုခံတကပတခိတတူာ်လီာ်ဟံးန့ဆူင် KNU အ
 ဟိန်ခိန်လံာ်အုင်သးဘုာ်လီၤ. ဝဲ လၢဖုၤတြုၤအါရံၤ ၂၀၁၉ နံင်အတီၢ်ပူၤ, လီာ်ကဝီဖိတဖုတိန်ဖျါထီင်ဒီးတာ်ဟံး
 ဆူင်န့ဟိန်ခိန်ကပံင်အဂ့ၢ်ဆူ (KNU) ပဒိုခံဒီးကီာ်ပယိပဒိုခံအအိန် ဘုာ်ဆိုင်တာ်ရဲၣ်ကျဲၣ်န့အဝဲသ့ၤတာ်ဂ့ၢ်တအိန်
 ဘုာ်. လၢတာ်န့အယိလီာ်ကဝီသဝီဖိတဖု အိန်ဝဲဒီးတာ်ကီာ်တာ်ဂီၤလၢ အဖိလံၤစၢၤသ့ၤတာ်အိန်မူခါဆူညါအဂီၢ်
 န့လီၤ.

လီာ်ကဝီသဝီဖိတဂၤလၢသးကဒဲးသဝီ ထဲဖျါထီင်ဝဲလၢ “အခိန်ထံးဒုယရီဘုာ်ကျိးအိန် ၃၅ အ့ကါညါအယိယတ
 ဘုာ်ယိာ်လၢယတာ်လုာ်အိန်နီခိသးသမူခါဆူညါအဂီၢ်လၢဘုာ်. ဘုာ်ဆိုင်ခဲအံၤမုာ်လၢတလၢသုး ဟံးန့ဆူင်ယဟိန်
 ခိန်ဘူးကလၢညါအယိ ကဲထီင်တာ်လီၤမၢ်ဖးဒိန်တခါ လၢပဟံာ်ဖိယိဖိအဂီၢ်လီၤ. ခဲအံၤပဟိန်ခိန်အိန်တုာ်က့ၤတက
 ဝီဖိလီၤအယိကီာ်ခိန်မးလၢယကမာပုၤဟံာ်ပိတာ်လိာ်ဘုာ်အဂီၢ်လီၤ. ယအိန်မူဒီးအဆၢကတီာ်ဒု ယဘုာ်ဂုာ်ယုကျဲ
 အဂၤလၢကမာပုၤအဟံာ်ဖိယိဖိတာ်လုာ်အိန်နီခိသးသမူအဂီၢ်န့လီၤ.”

အိမ်မိသဝီ၊ ဆိမံလှိုင်ကရူ၊ လာ ဒိုင်ကီဆပ်၊ ချာလွှာထွက်ကီရု	၁၉၉၂	ပယီသုး	၃၅	တအိန်	တံသုးဆုင်လီကျဲ၊ တံစုလီခိန်ခိန်ဒီး ကျိန်စုတံဟဲနုအ ကျဲလီမံကွံ တံလုအိန်နီခိသး သမူအကျဲလီမံ
ကဝီဒုအိဒီး၊ ကမးမိ ဝု၊ နွဲလိကီဆပ်၊ ဖပ်ပုင်ကီရု	၁၉၉၃	ကညီဘုးဒးတံလဲ၊ ထိန်လဲထိသုးမုဒိန်၊ ကီပယီသုးခိးကီ ဆာ	၃၂၅	တအိန်	တံလုအိန်နီခိသး သမူအကျဲလီမံ
မံကျိသဝီ၊ ဘုသိန်ကီ ဆပ်၊ ဖပ်ပုင်ကီရု	၁၉၉၃	ကီပယီဖပ်ပုင်သုး ဝဲလီခိန်သုန်နီဂံ (၁)၊ သုးရု နီဂံ ၃၄၀	၆၀	တအိန်	တံလုအိန်နီခိသး သမူအကျဲလီမံ၊ တံယုဆုင်နီစိတံ ခိတံသွဲ
နိန်တကီသဝီ၊ နိန်တ ကီကီဆပ်၊ နုပုင်ယံ ကီရု	၁၉၉၆	ကီပယီ မျိန်သုးမု နီဂံ ၃၃၄	အါနုဒီး ဟိန်ခိန် ၂၅ အုကံ၊ ရီဘံထုင် ၇၀၀ ဘျဲဟး ဂီ	တအိန်	ဟိန်ခိန်ကပံတံလီ တံကျဲဒီးတံစုလီခိ ခိန်ဟးဂီ၊ ကျိန်စုတံဟဲနုအ ကျဲလီမံ၊ တံသုးလီသုးကျဲ
ပံတဒး၊ ကိန်ဆံကွံ၊ ဖဲးယံ၊ ထံအိန်အိသဝီ တဖပ်၊ ကစာဒိန်ကီ ဆပ်၊ ဘျဲဒဲးကီရု	၁၉၉၇	ပယီသုး	တသုင်ညါ (ဘုဒိ သဝီ ၄ ဖျာ)	တအိန်	တံယုမံဟးဖျိး၊ တံလုအိန်နီခိသး သမူတံကီတံခဲအိန် ထိန်၊ ဟိန်ခိန်ကပံဒီးတံ စုလီခိန်ခိန်ဟးဂီ
ရီပုဒိကရူ၊ ထိတ ထုင်ကီဆပ်၊ တီအူကီရု	၁၉၉၉	ပယီသုးလါအဆိ လါအသးဖဲပယုန်နီ သုးကလါ	၄,၀၀၀	တအိန်	သုးမံတံခးလိစုက ဝဲတံမံလိလါ ကမျာဟိန်ခိန်လီ ပု၊ တံစုလီခိန်ခိန် ဒီးတံထုင်တံဘိ ဘုဒိ
လုင်သိဝု၊ ဒိန်ဖးခိန် ကီဆပ်၊ တီအူကီရု	၂၀၀၀	ပယီသုးခိန်ချုသုး ရုနီဂံ ၆၀၃	တသုင်ညါ (ဘုဒိ သ ဝီ ၁ ဖျာ)	တအိန်	တံယုမံဟးဖျိး၊ တံစုလီခိန်ခိန်ဒီး ဟိန်ခိန်ကပံဘုဒိ
ကမိတီဒီး လွင်ကွံသ ဝီ၊ ပုမနါကီဆပ်၊ တီ အူကီရု	၂၀၀၀	ပယီသုးခိန်ချုသုး ရုနီဂံ ၆၆, ၁၂၂၊ ၆၀၆	တသုင်ညါ (ဘုဒိ ဟံနု ၅၁ ဖျာ)	ပယီသုး ရဲကျဲနု ထံလါပု၊ ဘုသုးလီ သုးကျဲဝဲ	တံယုမံဟးဖျိး၊ တံစုလီခိန်ခိန်ဒီး ဟိန်ခိန်ကပံဘုဒိ၊ တဒီးနုစုအိန်လိး၊ တံလုအိန်နီခိသး

				အင်္ဂါ	သမ္မတကိတ်ခဲအိတ် ထိတ်, ဟိတ်ခိတ်လိတ် ကျဲဟးဂီၤ
ပစိတ်အူးသဝိ, ပလိးက ရှုၤ, လၢၢ်မုၢ်လၢကိတ် ဆၢၣ်, ဘျဲးဒဲၣ်ကိတ်ရှုၣ်	၂၀၀၁	ကိတ်ပယိတ်တိတ်ထိတ်သုး တၢ်မၤလိ နိတ်ဂံၢ် ၁၂	၆၈၇	တအိတ်	တၢ်ယုၢ်မုၢ်ဟးဖျိး, တၢ်ကတိတ်မၤပျဲၤမၤ ဖုး, တၢ်မၤဆူၣ်ဟ့ၣ် ကလိကွံၣ်ဟိတ်ခိတ် ဆူသုးအအိတ်
ပျီသိသဝိ, တကဲးက ရှုၤ, တနီၤသရံၣ်ကိတ် ဆၢၣ်, ဘျဲးဒဲၣ်ကိတ်ရှုၣ်	၂၀၀၂	ပံၤသုၣ်စ့ၣ်ဒီး စံၣ်ခ့ၣ်ဘံၣ်ခိပနံၣ်	၃၂၅	တအိတ်	တၢ်ယုၢ်မုၢ်ဟးဖျိး, ဟိတ်ခိတ်ကပံၤဒီးတၢ် စုလိတ်ခိတ်ခိတ်ဟးဂီၤ
သုၣ်အိတ်သဝိ, ကတး ကျိတ်ကရှုၤ, တနီၤသရံၣ် ကိတ် ဆၢၣ်, ဘျဲးဒဲၣ်ကိတ် ရှုၣ်	၂၀၀၂	ကိတ်ပယိတ်ထိတ်သုး သုးရှုၣ်နိတ်ဂံၢ် ၅၇	၆၂	တအိတ်	တၢ်ယုၢ်မုၢ်ဟးဖျိး, ဟိတ်ခိတ်ကပံၤဒီးတၢ် စုလိတ်ခိတ်ခိတ်ဟးဂီၤ
ဘုလဲ, သးကတဲၣ်, အိတ်သၤယၤ, ဖယိကိ ဒီး အိတ်သပူၤသဝိတ ဖၣ်, ဝိတ်ရှုၣ်ကိတ်ဆၢၣ်, နူပျိတ်ယၢ်ကိတ်ရှုၣ်	၂၀၀၄	တလၢၤတၢ်ထူၣ်ဖျဲး သုးမုၢ်ဒိတ်	၁၀၀ ဘျဲၣ်	တအိတ်	တၢ်လုၢ်အိတ်နီၢ်ခိတ်သး သမ္မအကျဲလိမၤ, လိတ်ကဝိတ်တၢ်ဘံၣ်တၢ် ဘၢတအိတ်, တၢ်သုး လိတ်သုးကျဲ, တၢ်ယု ထိတ်က့ၤဟိတ်ခိတ်က ပံၤလၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ် ဆူၣ်အိတ်တဖၣ်တန့ၢ် လၢၤ, တၢ်တဒီးန့ၢ် စ့အိတ်လိး
ကိမ္မၤသၤယၤကရှုၤ, နိတ်တကိတ်ဆၢၣ်, နူပျိတ်ယၢ်ကိတ်ရှုၣ်	၂၀၀၇	ကိတ်ပယိတ် မျိတ်သုးမုၢ် နိတ်ဂံၢ် ၃၃၄	၂၀၀	တအိတ်	တၢ်မၤဆူၣ်လၢက ဟ့ၣ်ကလိကွံၣ်ဟိတ် ခိတ်, တၢ်ထူၣ်တၢ်ဘိ ဟးဂီၤ
ထိတ်ကိးကိတ်သဝိ, တန့ ဆိတ်ကိတ်ဆၢၣ်, ဖၣ်အၣ် ကိတ်ရှုၣ်	၂၀၀၇	ကညိတ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်က ရၢ	၄,၀၀၀	တအိတ်	ဟိတ်ခိတ်ကပံၤဟးဂီၤ , တၢ်ကတိတ်မၤပျဲၤ မၤဖုး, တၢ်တပံၤကဲ လိတ် ကဝိတ်ဖိတ်ထိတ် တၢ်ပံၤသး, တၢ်ဘံၣ် တၢ်ဘၢတအိတ်
လၢၢ်သိတ်သဝိ, ဒဲၣ်ခဲက ရှုၤ, လၢၢ်ဒိတ်စိတ်ကိတ်ဆၢၣ်, ဘျဲးဒဲၣ်ကိတ်ရှုၣ်	၂၀၀၈	တလၢၤတၢ်ထူၣ်ဖျဲး သုးမုၢ်ဒိတ်	၃၀	တအိတ်	တၢ်ဘံၣ် တၢ်ဘၢတအိတ်, ဟိတ်ခိတ်ကပံၤဒီးတၢ် ထူၣ်တၢ်ဘိဟးဂီၤ
တကိတ်တဲၤသဝိ, ဖၣ် ပူၣ်ကိတ်ဆၢၣ်, ဖၣ်ပူၣ် ကိတ်ရှုၣ်	၂၀၁၀	ပယိတ်သုးခိတ်ချူသုး ရှုၣ်နိတ်ဂံၢ် ၃၄၁	တသ့ၣ်ညါ	တအိတ်	တၢ်ကတိတ်မၤပျဲၤ မၤဖုး

နိုင်ဖိကရု၊ ကီးတရုံး ကော်ဆပ်၊ နူပျက်ယာ ကော်ရှပ်	၂၀၁၁	ကော်ပယီသုးခိးကော် ဆာ နိုင်ဂံ ၁၀၂၂ဒီး ပယီသုးဝဲလီခိပ် သုၣ် MOC နိုင်ဂံ ၁၂	၁၇၁	တအိၣ်	တံကတိမေပျံ မေဖး
ယုပူကွံသဝိ၊ ယုပူကွံကရု၊ တံကြိကော်ဆပ်၊ ဖပ်အပ်ကော်ရှပ်	၂၀၁၇	ကော်ပယီသုးခိးကော် ဆာ နိုင်ဂံ ၁၀၁၅	တသုၣ်ညါ (ဘၣ်ဒိ သဝိဖိ ၁၁ ဂါ)	တအိၣ်	ဟိၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဟးဂီ၊ , တံတဒီးန့ၣ်စ့အိၣ် လိး, တံဘံၣ်တံဘါ တအိၣ်
ကဝီဒု-၃, ရှူကိၣ် ကံၤဝဲ, တန့ဆါကော် ဆပ်, ဖပ်အပ်ကော်ရှပ်	၂၀၁၇	ကော်ပယီသုးခိးကော် ဆာ	တသုၣ်ညါ (ဘၣ်ဒိ ဟိၣ်ခိၣ် လီ ၁၁ ကဝီ)	တအုကါ ၅၀,၀၀၀ ဘး	တံလုၣ်အိၣ်နီၣ်ခိးသး သမူကျဲလီမာ်, ဟိၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဟးဂီ၊ , တံဘံၣ်တံဘါတ အိၣ်
တကုၣ်ကြိသဝိ, တဲး ဘုကရု, လုၣ်ပျံကော် ဆပ်, ဖပ်အပ်ကော်ရှပ်	တသုၣ် ညါ	ကညီတံမုၣ်တံခုၣ်က ရါ	တသုၣ်ညါ	တအိၣ်	တံလုၣ်အိၣ်နီၣ်ခိးသး သမူကျဲလီမာ်, တံသုးလီၤသုးကျဲ, ဟိၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဟးဂီ၊ , တံမေဆုၣ်မေစိး
ထိၣ်ကီးကိသဝိ, တန့ ဆါကော်ဆပ်, ဖပ်အပ် ကော်ရှပ်	တသုၣ် ညါ	ကညီတံမုၣ်တံခုၣ်က ရါဝဲလီခိပ်သုၣ်နီၣ် ဂံ ၃ ဘၣ်တံတိခိၣ် ရိၣ်ခဲအီၤလၢ စီၤဖါယုၣ်	၁၅၀	တအိၣ်	တံတဒီးန့ၣ်စ့အိၣ် လိး
ဝုၣ်တီအူ, တီအူကော်ဆပ်, တီအူကော်ရှပ်	၂၀၁၈	ပယီသုးခိၣ်ချုးသုး ရှပ်နီၣ်ဂံ ၆၀၃	တသုၣ်ညါ	တအိၣ်	တံကတိမေပျံမေ ဖး, တံတဟ့ၣ်အ ခွဲးလၢလဲၤန့ၣ်ဖံးမေ တံလၢဟိၣ်ခိၣ်ဘၣ် တံဟံးန့ၣ်ဆုၣ်အပူ

ကညီဂုၢ်ဝိခွဲးယာ်ကရု (KHRG) အဂုၢ်ဖုၣ်ကိၣ်

ကညီဂုၢ်ဝိခွဲးယာ်ကရု (KHRG) အံၤဘၣ်တံဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဖဲ ၁၉၉၂ နံၣ် ဒီးမုၢ်ဝဲလီၤကဝီကရုသဘူတဖုလၢအာ်လီၤ မေတံလၢကမေဂ့ၤထီၣ်ပျံပျံဝိခွဲးယာ်အတံအိၣ်သး လၢကော်ပယီမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. KHRG သိၣ်လိဝဲ လီၤကဝီဒုသဝိဖိတဖုၣ် လၢကမေနီၣ်မေပျံတံမေဘၣ်ဒိပျံဟိၣ်ခိၣ်ဝိခွဲးယာ်အဂုၢ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ. KHRG ဘိးဘၣ်ရၢလီၤ တံဂုၢ်တံကျိၤတဖုၣ်အံၤ ဒ်သိးကပံာ်ဖျါထီၣ်လီၤကဝီပူၤ ကမုၢ်တဖုၣ်အကလုၢ်, အတံတူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်, အတံဘၣ်ယိၣ် ဘၣ်ဘို ဒီး အတံထံၣ်တံပံာ်သးသ့ၣ်တဖုၣ်န့ၣ်လီၤ. နပုထံၣ်သ့ၣ်ညါ ပတံမေသ့ၣ်တဖုၣ်ဖဲ www.khrg.org အပူၤသ့ဝဲ ဒ်န့ၣ်လီၤ.